

Gemeente
Bodegraven
Reeuwijk

Integraal huisvestingsplan 2024-2038

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk

Opdrachtgever
Gemeente Bodegraven-Reeuwijk

Datum
22 september 2023

Referentienummer
2220413_20230818Lh02

Auteur(s)
Stijn Olthof
Leonoor Clemens

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Vertrekpunt actualisatie	5
1.3 Wettelijk kader	6
1.3.1 Wetswijzigingsvoorstel	6
1.3.2 Status IHP	7
2. Visie op onderwijs en onderwijshuisvesting	8
2.1 Aanbod en samenwerking	8
2.1.1 Verbreding	8
2.1.2 Inclusie	10
2.2 Duurzaamheid en gezondheid	10
2.3 Circulair	11
2.4 Flexibiliteit	12
2.5 Huisvestingsscenario's in IHP	13
2.5.1 In stand houden	13
2.5.2 Vernieuwbouw	14
2.5.3 Nieuwbouw	15
2.6 Bewegingsonderwijs	16
3. Inzicht en beoordeling	17
3.1 Algemeen	17
3.2 Kwaliteit	17
3.3 Financiën	18
3.4 Leerling ontwikkeling	19
3.5 Energieprestatie	21
4. Analyse en huisvestingsscenario's per kern	24
4.1 Bodegraven	24
4.2 Reeuwijk	30
4.3 Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug	33
4.4 Overzicht projecten en planning	35
4.5 Tijdelijke huisvesting	35

De inhoud van deze uitgave is eigendom van ICS adviseurs B.V. te Zwolle. Enkel de opdrachtgever waarmee ICS adviseurs B.V. een overeenkomst is aangegaan, heeft een gebruiksrecht voor deze uitgave. De inhoud en omvang van dat gebruiksrecht zijn vastgelegd in de algemene voorwaarden van ICS adviseurs B.V., gedeponeerd bij de Rechtbank Overijssel onder nummer 9/2021, dan wel in de overeenkomst zoals hiervoor bedoeld. Elk ander gebruik van deze uitgave, door opdrachtgever en of derden is uitgesloten, inhoudende dat niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, via internet, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ICS adviseurs B.V.

5. Financiën	37
5.1 Uitgangspunten	37
5.2 Investeringskosten	38
5.3 Opslag voor aanvullende investeringskosten	39
5.4 Kosten tijdelijke huisvesting	39
6. Bewegingsonderwijs	40
7. Slotsom en aanbevelingen	41
7.1 Slotsom	41
7.2 Aanbevelingen	41
Bijlage 1: Factsheet schoolgebouwen	43
Bijlage 2: Analyse leerling prognoses	44
Bijlage 3: Uitgangspunten investeringsbedragen IHP	46
Bijlage 4: Analyse behoefte bewegingsonderwijs	47

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk heeft behoefte aan een actualisatie van het huidige Integrale Huisvestingsplan (IHP). Het huidige IHP is opgesteld in 2018 en heeft in 2022 een cijfermatige actualisatie ondergaan. Ontwikkelingen in met name de leerlingaantallen vragen om een actualisatie van het bestaande IHP. Vanwege geplande woningbouwontwikkelingen stijgt het aantal leerlingen sneller dan eerder gedacht. De beschikbare capaciteit aan de onderwijshuisvesting komt daarmee onder druk te staan. Daarnaast zorgen onvoorziene prijsstijgingen in de bouw om een herziening van de benodigde investeringen. Tenslotte vragen landelijke en lokale ontwikkelingen zoals verduurzaming en huisvesting voor nieuwkomers om actuele beleidskaders.

Een actueel IHP biedt de gemeente, schoolbesturen en ook kinderopvangorganisaties een dynamisch beleidsperspectief, geborgd in een gedragen en transparant uit te voeren meerjaren huisvestingsplan met een scope van 16 jaar. Dit plan geeft houvast aan hoe om te gaan met investeringen in gebouwen voor onderwijs en opvang opdat er in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk een duurzame en gezonde onderwijs – en opvangomgeving kan worden voortgezet.

Het voorliggende IHP-rapport is opgesteld onder begeleiding van ICS adviseurs en in samenwerking met alle schoolbesturen voor het primair onderwijs, opvangorganisaties en de gemeente Bodegraven – Reeuwijk. Deze partijen zijn te vinden in onderstaande tabel.

Organisatie	Functie
Gemeente Bodegraven – Reeuwijk	Wethouder Onderwijshuisvesting
Gemeente Bodegraven – Reeuwijk	Beleidsadviseur Onderwijshuisvesting
De Groeiling	Bestuurder
Stichting PCPO De Vier Windstreken	Bestuurder
Educatis Reformatorisch Primair Onderwijs	Bestuurder
Stichting SPCO Groene Hart	Bestuurder
Stichting Klasse	Bestuurder
Kind & Co	Regiomanager
Quadrant Kindercentra	Bestuurder
Junis Kinderopvang	Bestuurder
ICSadviseurs	Adviseurs

Tabel 1: Overzicht van partijen die bijgedragen hebben aan het IHP

1.2 Vertrekpunt actualisatie

De geformuleerde scenario's uit het bestaande IHP vormen het vertrekpunt voor de actualisatie. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende scenario's uit het bestaande IHP. Per school zijn destijds één of meer scenario's geformuleerd in de vorm van een ingreep en een planning. Onderstaande tabel toont de scenario's die in het vastgestelde IHP (2018) zijn geformuleerd en de huidige status van een aantal projecten. Met de uit te voeren actualisatie beoordelen we of deze scenario's nog recht doen aan de situatie en al dan niet om een herziening vragen.

School	Ingreep Scenario 1	Ingreep Scenario 2	Planning (start uitvoering) ¹	Status sept 2023
Bodegraven				
Willibrord basisschool	Verwijzen naar leegstand	Uitbreiding	2023	
Prinses Beatrixschool	Verwijzen naar leegstand	Uitbreiding	2025	
Verhoeff-Rollmanschool	In stand houden	In stand houden	-	
Speel- en Werkhoeve (1)	Verwijzen naar leegstand	Verwijzen naar leegstand	Korte termijn	Herschikkingsv oorstel opgesteld
Speel- en Werkhoeve (2)	Vernieuwbouw + uitbreiding	Verv angende nieuwbouw	2028	
Kindcentrum Wereldweijde	Vernieuwbouw	Verv angende nieuwbouw	2028	Herschikkingsv oorstel opgesteld
Het Vogelnest	Vernieuwbouw	Verv angende nieuwbouw	2028	Herschikkingsv oorstel opgesteld
Da Costaschool	Vernieuwbouw	Nieuwbouw	2025	Businesscase afgerond. Start bouw in 2025
IKC Schatrijk	In stand houden	In stand houden	-	
Milandschool	In stand houden	Renov atie	2028	
Reeuwijk				
OBS de Venen	Interne aanpassingen		2023	Deels uitgev oerd zomer 2023
	Uitbreiding/dislocatie	Ingebruikname gehele MFA	2026	
De Regenboog	In stand houden	Verv angende nieuwbouw	-	
Dorpsschool de Bron	In stand houden	In stand houden	-	
Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug				
De Wegwijzer	In stand houden	In stand houden	-	
De Lelie	Verwijzen naar leegstand	Uitbreiding	2025	
Prins Willem Alexanderschool	In stand houden	In stand houden	-	
De Brug		Nieuwbouw	2024	Proces v oor nieuwbouw loopt

Tabel 2: Overzicht scenario's uit het bestaande IHP

Ten tijde van de actualisatie van het IHP verkeert de gemeente Bodegraven – Reeuwijk in een lastige financiële positie. Zij heeft de taak de komende jaren grote bezuinigingen door te voeren. Voor de ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting betekent dit dat de gemeente, helaas, niks meer kan betekenen dan voldoen aan haar wettelijke taak: voldoende en adequate onderwijshuisvesting beschikbaar stellen. Deze situatie heeft consequenties voor de gewenste ambities van zowel de gemeente als de schoolbesturen als de kinderopvangorganisaties, waarin dit IHP aandacht voor is geweest.

¹ Met de planning (start uitvoering) wordt hier de realisatiefase bedoeld. Daaraan voorafgaand is een voorbereidingsproces waarin het ontwerp wordt ontwikkeld en de aannemer geselecteerd.

1.3 Wettelijk kader

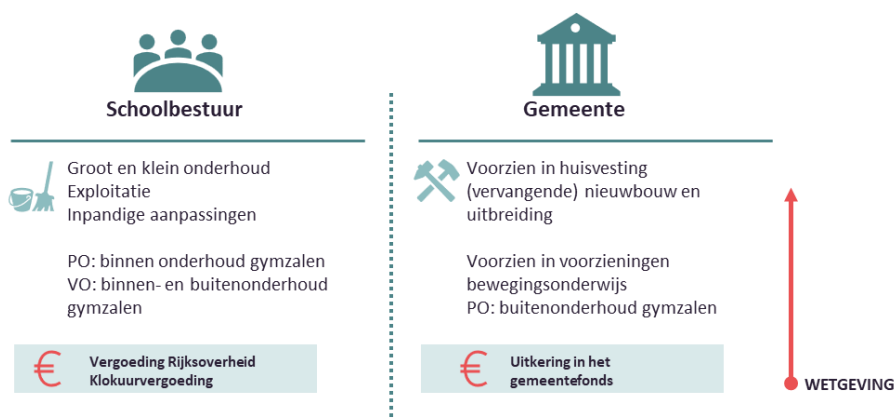
De taken en verantwoordelijkheden van gemeente en schoolbestuur zijn wettelijk bepaald. De figuur hieronder toont het onderscheid in wettelijke taken en verantwoordelijkheden.

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht te voorzien in voldoende en adequate huisvesting voor het onderwijs en bewegingsonderwijs. Deze zorgplicht staat omschreven in de "Verordening voorziening huisvesting onderwijs gemeente Reeuwijk-Bodegraven". De gemeente is verantwoordelijk voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. Vooruitlopend op de wetswijziging is de gemeente tevens verantwoordelijk voor renovatie. Voor de gymzalen die in eigendom zijn van schoolbesturen in het basisonderwijs dient de gemeente te voorzien in het zogenaamde buitenonderhoud zoals daken, kozijnen en andere zaken (die onderdelen die voorheen ten aanzien van de schoolgebouwen vielen onder het 'groot onderhoud').

Voor de uitvoering van de zorgplicht ontvangt de gemeente jaarlijks ongelabeld budget in het gemeentefonds vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de instandhouding van het schoolgebouw. Taken als het onderhouden, exploiteren en het uitvoeren van inpassende (onderwijskundige) aanpassingen zijn belegd bij het schoolbestuur. Voor het instandhouden van de schoolgebouwen ontvangen de besturen jaarlijks vanuit het Rijk een vergoeding. Deze vergoeding wordt gebaseerd op het aantal ingeschreven leerlingen.

Wat de gymzalen betreft zijn de schoolbesturen binnen het basisonderwijs verantwoordelijk voor het klein- en binnenonderhoud (van gymzalen waarvan zij juridisch eigenaar zijn). Voor de uitvoering van dit onderhoud ontvangen zij een klokuurvergoeding. Het buitenonderhoud van de gymzalen in het primair onderwijs is een verantwoordelijkheid van de gemeente.

Figuur 1: Taken en verantwoordelijkheden gemeente en schoolbestuur

1.3.1 Wetswijzigingsvoorstel

Er is een wetswijziging in behandeling waardoor het wettelijk kader voor onderwijshuisvesting gaat veranderen. De streefdatum voor de inwerkingtreding van het wetswijzigingsvoorstel is 1 januari 2025. Het voorstel bevat de volgende elementen:

- Het IHP wordt een wettelijke verplichting van gemeenten. Het IHP heeft een scope van 16 jaar en daarbinnen een perspectief van een beschikking voor alle projecten in de eerste 4 jaar;
- Renovatie wordt een voorziening in de huisvesting en valt onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid;
- Het investeringsverbod voor het primair en speciaal onderwijs wordt gedeeltelijk opgeheven;
- Gemeente en schoolbesturen hebben de verplichting te zorgen voor een gezond binnenklimaat. Waarbij de gemeente bij (ver)nieuwbouw verantwoordelijk is voor het creëren van een goed binnenklimaat en het schoolbestuur verantwoordelijk is om het gezonde binnenklimaat te behouden.

Het voorliggend IHP sluit aan op het wijzigingsvoorstel. Zowel in de visie als in bij het formuleren van scenario's en het berekenen van investeringen zijn bovenstaande thema's onder de aandacht gebracht en vertaald naar concrete voorstellen.

1.3.2 Status IHP

Dit IHP is in overleg tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties tot stand gekomen. De partijen hebben mondeling een akkoord gegeven op het IHP tijdens het OOGO van [27 september 2023]. Het vormt daarnaast een perspectief om alle besluiten rond investeringen in huisvesting de komende jaren aan te toetsen en wordt iedere vier jaar geactualiseerd. Het IHP is een koersdocument om gezamenlijk de investeringen uit te lijnen. Het is geen blauwdruk.

Het is aan alle partijen om te waarborgen dat projecten en daaraan gekoppelde investeringen mogelijk zijn. Voor de gemeente betekent dit dat zij de benodigde investering beschikbaar stellen. En het schoolbestuur in principe het bouwheerschap voor haar rekening neemt en waar mogelijk bijdraagt aan het behalen van de duurzaamheidsambities. Het plan krijgt status met een vaststellingsbesluit vanuit de gemeenteraad. Hiermee staan de investeringen in de eerste vier jaar vast (**2024 – 2027**) en weet de gemeenteraad welke investering vanaf jaar vijf en verder verwacht worden. Over investeringen na de eerste periode van 4 jaar dient de gemeenteraad aparte besluiten te nemen. Na het vaststellingsbesluit vanuit de gemeenteraad dient een uitvoeringsplan opgesteld te worden. Dit is een nadere uitwerking van het IHP en de projecten voor de periode van 4 jaar. Het voorliggende IHP geeft inzicht in de projecten voor de komende 4 jaar en een perspectief voor de jaren die daarop volgen.

Figuur 1: overzicht status IHP

2. Visie op onderwijs en onderwijshuisvesting

2.1 Aanbod en samenwerking

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk kenmerkt zich door een verscheidenheid aan dorpen, zowel groot als klein. De gemeente streeft ernaar om kinderen kwalitatief goed onderwijs te bieden, ook in de kleinere dorpen en met extra ondersteuning waar nodig. De kindvoorzieningen in wijken en dorpen zijn de centra van de gemeenschap, waar voor alle kinderen relevante activiteiten worden georganiseerd. Er wordt gestreefd naar verscheidenheid in het onderwijsaanbod, zodat ouders en kinderen keuzemogelijkheden hebben. De onderwijsruimten zijn uitdagend, flexibel en toekomstbestendig. Een soepele overgang tussen opvang, onderwijs, buitenschoolse opvang en het voortgezet onderwijs is van belang, waarbij partners afstemmen op het gebied van pedagogische waarden en ontwikkeling van kinderen.

2.1.1 Verbreding

De schoolbesturen en de gemeente hebben het streven om een bereikbaar aanbod van kindvoorzieningen te realiseren. Kind- en/of wijkvoorzieningen hebben vaak meerwaarde voor het onderwijs. Dit kan in de vorm van integrale kindcentra (IKC), maar hoeft niet altijd onder één dak te worden georganiseerd. In integrale kindcentra (IKC's) werken onderwijs en opvang samen aan de ontwikkeling van kinderen van 0-12 jaar, en mogelijk ouder. De samenwerking tussen opvang en primair onderwijs vindt per locatie plaats op basis van een eenduidige pedagogische visie waarin de ontwikkeling van het kind centraal staat. Op basis van lokale behoeften kan per wijk het aanbod aan kindvoorzieningen worden verbreed met zorg en/of ondersteuning voor kinderen en ouders.

In de gemeente Bodegraven-Reeuwijk wordt onderscheid gemaakt tussen grote en kleine kernen. In kleine kernen speelt het behoud van de leefbaarheid een rol. Het is de wens maatschappelijke functies, zoals een bibliotheek, ontmoetingsfaciliteiten voor jong en oud, te behouden en zoveel mogelijk te clusteren. Voor kleine kernen heeft dit andere financiële consequenties dan in grote kernen. In grote kernen wordt de samenwerking met aanwezige voorzieningen in de buurt gezocht en is clustering minder noodzakelijk.

Het streven is om het schoolgebouw en -plein, waar mogelijk, breder in te zetten voor maatschappelijke en wijkgerichte doeleinden. Het is de intentie om het schoolgebouw en -plein multifunctioneel in te zetten en ook na schooltijden te gebruiken. Het beheervraagstuk is hierbij van belang en vraagt om een nadere uitwerking.

Spelregels IHP

Het realiseren van een breder aanbod dan enkel onderwijs is maatwerk. Voor de projecten in het IHP wordt aan de hand van wijkanalyses onderzocht op welke schoollocaties verbreding inhoudelijk gewenst is. Per situatie moet vervolgens in de planvormingsfase gekeken worden wat haalbaar is en het beste past. De behoefte en (financiële) haalbaarheid van een brede voorziening wordt dan ook per project in een businesscase nader bepaald.

Er dient (vastgoed)beleid opgesteld te worden hoe gemeente, schoolbesturen en derden het investeren en beheren van brede voorzieningen gaan vormgeven. Voor dit beleid zijn reeds de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Gezien de financiële situatie van de gemeente is het uitgangspunt dat de kinderopvang zelf investeert in de aanvullende ruimte. De gemeente is enkel bereid een voorfinanciering te doen, als er geen andere financieringsmogelijkheid is. Indien de gemeente investeert, gelden de volgende voorwaarden: voorwaarde voor de gemeente is dat de oplossing kostendekkend is én voldoet aan wettelijke bepalingen (bijvoorbeeld Wet Markt & Overheid en Aanbestedingsbeleid). Dit betekent dat de bijbehorende kapitaallasten worden gedekt door huurinkomsten, die terugvloeien naar de gemeente. De consequenties van het Didam arrest² dienen in de verdere erkenning meegenomen te worden. Jurisprudentie ten aanzien van het Didam arrest wordt nauwlettend gevolgd, zodat deze inzichten in het beleid kunnen worden meegenomen.
- De gemeente heeft geen inhoudelijke rol bij de vorming van en afspraken tussen het schoolbestuur en de kinderopvang. Het schoolbestuur kiest haar partner. Voor de scholen waar in het bestaande gebouwal (leegstaande) ruimten zijn om kindfuncties te huisvesten, dienen transparante afspraken gemaakt te worden ten aanzien van de huur, het eigendom en het vorderen van de ruimten.
- Voor het eigendom en het beheer van het kindcentrum zijn verschillende varianten mogelijk, afhankelijk van de partij die investeert. Grofweg zijn er drie opties:
 1. Indien de kinderopvang investeert, ligt het eigendom van het kinderopvangdeel bij deze partij en het juridisch eigendom van de school bij het schoolbestuur. Kinderopvang en schoolbesturen stemmen met elkaar af hoe het beheer van het kindcentrum de beste juridisch vorm kan worden gegeven.
Het Didam arrest is van toepassing bij gronduitgifte door de gemeente.
 2. Indien de gemeente een voorfinanciering doet voor de ruimte voor kinderopvang kan ervoor gekozen worden het juridisch eigendom van het gehele kindcentrum bij het schoolbestuur te beleggen. Het schoolbestuur treedt in deze constructie op als verhuurder. Er vindt een afdracht plaats van de huurinkomsten naar de gemeente, ter dekking van de investering. Het beheer ligt bij het schoolbestuur, dat daarover bindende afspraken maakt met de verhurende partij.
Het Didam arrest heeft geen consequenties voor deze variant.
 3. Indien de gemeente een voorfinanciering doet, kan er ook voor gekozen worden het eigendom van het kindcentrum bij de gemeente te beleggen. In deze constructie worden de onderwijsruimten in gebruik gegeven aan het schoolbestuur en de ruimte voor kinderopvang verhuurd door de gemeente. Het beheer kan zowel door de gemeente als de partijen zelf worden uitgevoerd.
Het Didam arrest is van toepassing.
- Partijen willen een (langjarige) zekerheid: Hier zijn twee situaties van toepassing.
 1. Indien er een onderwijsbestemming rust op de ruimten die voor kinderopvang worden ingezet is de Wet op Primair onderwijs van toepassing. Enige zekerheid aan de kinderopvang kan geboden worden door de ruimten te onttrekken aan de onderwijscapaciteit (mogelijk voor een periode van 3 jaar, met verlenging). Gedurende deze periode kan de ruimte niet gevorderd worden voor het onderwijs. Deze optie is enkel van toepassing als het juridisch eigendom van het gehele gebouw bij het schoolbestuur ligt.

² https://www.waARBorgfondskinderopvang.nl/sites/default/files/bestanden/kennisbank/Kennisdocument_gevolgen_Didam-arrest_voor_ontwikkeling_kindcentra.pdf

2. Indien de gemeente een voorfinanciering doet ligt het eigendom van het bouwdeel voor de kinderopvang bij de gemeente. Er rust geen onderwijsbestemming op deze ruimte. Langjarige zekerheid voor de gemeente en de kinderopvang wordt geboden door het afsluiten van langjarige huurovereenkomsten, bij voorkeur tussen de tien en vijftien jaar. Het gevolg van het afsluiten van een langjarige huurovereenkomst is dat het risico op leegstand voor de investeerder en eigenaar van de ruimten voor kinderopvang wordt verkleind.

2.1.2 Inclusie (zie 3.1 in het actualisatiememo)

Inclusief onderwijs en opvang heeft het doel om alle leerlingen, ongeacht hun achtergrond of beperkingen, volledig te betrekken bij het reguliere onderwijs. Dit betekent dat alle leerlingen in dezelfde klas kunnen leren en sociale relaties kunnen opbouwen met hun leeftijdsgenoten. Het uitgangspunt van inclusief onderwijs en opvang is dat alle leerlingen het recht hebben op dezelfde kansen om te leren en zich te ontwikkelen. Het onderwijs moet zich daarom aanpassen aan de behoeften van elke leerling, in plaats van andersom. In de ondersteuningsplannen van het samenwerkingsverband PO – Midden Holland, Samenwerkingsverband Berseba en de routekaart passend onderwijs vanuit het ministerie wordt de opgave naar een inclusieve samenleving geschetst.

Een inclusieve omgeving creëren waarin alle leerlingen zich veilig en welkom voelen en waarin hun diversiteit wordt gewaardeerd en gevierd, draagt bij aan een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijke kansen heeft. De schoolbesturen hebben de ambitie om inclusief onderwijs te realiseren. Voorwaarde om dit voor elkaar te krijgen is dat er, aanvullend op de onderwijscapaciteit, extra ruimten komen om ondersteuning en zorg op scholen en kindcentra's te bieden. Gezien de financiële situatie is het echter momenteel niet haalbaar om inclusieve huisvesting voor onderwijs en opvang te realiseren. Zodra de financiële situatie het toelaat worden de mogelijkheden verder verkend.

2.2 Duurzaamheid en gezondheid (zie 3.2 in het actualisatiememo)

Duurzaamheid en gezondheid is een belangrijk thema bij het creëren van toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Voor nieuwbouw geldt vanaf 2020 aangescherpte wet- en regelgeving omtrent de kwaliteit van schoolgebouwen met daarbij duurzaamheid in het bijzonder. In het Klimaatakkoord zijn concrete doelstellingen geformuleerd voor het reduceren van de CO₂-emissie. Voor 2030 is het streefdoel een reductie van 55% (ten opzichte van 1990) en voor 2050 is een hard einddoel van een reductie van 95% afgesproken. In het kader van deze energietransitie is het tevens het doel om in 2050 volledig aardgasvrij te zijn.

De onderwijshuisvestingsportefeuille in Bodegraven-Reeuwijk moet aan deze eisen gaan voldoen. De gemeente en schoolbesturen hebben nog 27 jaar de tijd om hier naartoe te werken. In het te actualiseren IHP worden de eerste stappen gezet. De gemeente Bodegraven-Reeuwijk heeft de ambitie om in 2030 aardgasvrij ready te zijn. Dit houdt in dat bij onderhoud op natuurlijke momenten voorbereidende maatregelen worden getroffen als alternatief voor aardgas. Ook heeft de gemeente het convenant klimaat adaptief bouwen³ getekend, met daarin bindende afspraken voor nieuwbouwprojecten.

Bovenop de bestaande wetgeving om BENG te realiseren, is de ambitie uitgesproken om bij nieuwbouw van scholen binnen de gemeente Bodegraven-Reeuwijk zoveel mogelijk te voldoen aan ENG of 'Nul-op-de-meter'. De schoolbesturen dragen, waar mogelijk en passend binnen wet- en regelgeving, bij aan deze ambitie. Partijen vinden het van belang om te kiezen voor bewezen installatieconcepten en -technieken die bijdragen aan de verduurzaming en een gezond binnenklimaat, maar die niet leiden tot hogere exploitatielasten.

Voor de verduurzaming maken we onderscheid tussen schoolgebouwen die de komende periode in stand gehouden worden en gebouwen waar een noodzaak tot vervanging aanwezig is. Een noodzaak tot vervanging houdt in dat het gebouw op het gebied van kwaliteit, financiën en vragen aanbod aanleiding geeft tot huisvestingsingrepen. Voor de gebouwen waar een noodzaak tot vervanging aanwezig is, is vanuit duurzaamheidsoverwegingen, het uitgangspunt om de bestaande gebouwen zoveel mogelijk te behouden.

³ <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/klimaatadaptatie/klimaatadaptief/>

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk hanteert daarom naast de in de verordening opgenomen oplossingsrichting 'vervangende nieuwbouw', nog twee oplossingsrichtingen, te weten: in stand houden en vernieuwbouw. Dit is in lijn met de aanstaande wetswijziging waarin wordt voorgesteld renovatie als voorziening op te nemen, als volwaardig alternatief voor nieuwbouw. We spreken in het vervolg daarom van het begrip 'vernieuwbouw' in plaats van renovatie. Alle oplossingsrichtingen (hierna te noemen huisvestingsscenario's) worden in hoofdstuk 6 toegelicht.

De gezondheid van gebouwen voor het primair onderwijs wordt aangeduid met de Frisse Scholen systematiek, opgesteld door de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO). Het Programma van Eisen Frisse Scholen⁴ geeft duidelijke richtlijnen ten aanzien van luchtkwaliteit, temperatuur, comfort, licht en geluid in schoolgebouwen. De normen uit het bouwbesluit zijn vergelijkbaar met Frisse Scholen Klasse B. Een combinatie van Frisse Scholen A, B en C binnen de categorieën van Frisse Scholen is mogelijk om het gewenste binnenklimaat te behalen. Dit zal per project moeten worden bepaald.

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk vindt het belangrijk bij te dragen aan het behouden en versterken van de biodiversiteit. Natuur is mooi en kwetsbaar, maar bovendien ook noodzakelijk. De natuur levert gezonde bodems, schoon water, schone lucht, bestuivers voor voedselgewassen, natuurlijke weerstand tegen ziekten en plagen en veerkracht bij het opvangen van klimaatverandering. Sinds enkele decennia is de balans van ons ecosysteem aangetast. Dankzij de groei in welvaart en verstedelijking hebben wij meer van de natuur gevraagd waardoor flora en fauna verdwijnt of zelfs uitsterft. Bedreigde soorten zijn sinds 1995 sterk afgenomen, waaronder de broedvogels en dagvlinders. In stedelijk gebieden zijn hun aantallen met 50% achteruit gegaan. Naast een juiste groene inrichting van de openbare ruimte, kan ook natuurinclusief bouwen bijdragen aan het herstel van de biodiversiteit. Door flora en fauna ruimte te bieden in en rond gebouwen. Dit kan door het faciliteren van mogelijkheden voor:

- Verbinding – zorgen voor aaneengesloten groen/blauw structuren waarin soorten verblijven. Hoe groter de totale structuur, des te makkelijker lukken onderstaande activiteiten.
- Voedsel – zorgen voor een divers aanbod aan voeding in de leefomgeving.
- Voortplanten – verzorgen van de juiste omstandigheden waarop flora en fauna kunnen voortplanten.
- Verblijven – zorgen voor plekken waar fauna kan rusten.
- Verplaatsen – zorgen dat soorten zich zonder obstakels kunnen verplaatsen.

In projecten is het daarom noodzakelijk om een ecoloog te betrekken. De ecoloog voert in een habitatscan een onderzoek uit waarin gekeken wordt naar de vorm, hoeveelheid, specificering en toepassing van ecologische maatregelen. Dit zijn naast groen(e)voorzieningen ook andere terreinvoorzieningen en bouwkundige voorzieningen.

2.3 Circulair (zie 3.3 in het actualisatiememo)

Het streven naar een toekomstbestendige samenleving vraagt om een bewust en verantwoordelijk gebruik van grondstoffen. De ontwikkeling naar een circulaire economie, een economie zonder verspilling van grondstoffen en uitputting van de hulpbronnen van de aarde, vormt hiervoor de basis. Nederland wil in 2050 een volledig circulaire economie zijn⁵. Het realiseren en gebruiken van schoolgebouwen speelt hierin een integrale rol en draagt bij aan deze ontwikkeling.

Om deze doelstelling te verwezenlijken, hebben gemeenten en schoolbesturen de ambitie om bij projecten te onderzoeken welke circulaire maatregelen er binnen het projectbudget en exploitatiemiddelen mogelijk zijn. Door de komende jaren kennis op te doen over de mogelijkheden van onderwijshuisvesting in de ontwikkeling van de circulaire economie, willen zij bij een volgende actualisatie van het IHP de ambitie kunnen stellen dat circulariteit de basis vormt voor toekomstige projecten. Dit betekent dat processen en budgetten (inclusief restwaarde of afschrijftermijn) hierop moeten worden aangepast en dat de gemeente zich inzet op hergebruik van materialen, bio-based grondstoffen en demontabele bouwmethoden.

Op deze manier kunnen gemeenten en schoolbesturen bijdragen aan de ontwikkeling van de circulaire economie en bijdragen aan de realisatie van een toekomstbestendige samenleving. Het onderzoeken en toepassen van circulaire maatregelen in schoolgebouwen is daarom van groot belang voor de toekomst.

⁴ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/06/PvE-Frisse-Scholen-2021.pdf>

⁵ Nederland Circulair in 2050 – Rijksoverheid <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie/nederland-circulair-in-2050>

Spelregels IHP

In projecten wordt onderzocht welke circulaire maatregelen genomen kunnen worden. We denken hieraan:

- circulair slopen en sloopmaterialen inzetten in de nieuwe gebouwen;
- gebruikmaken van hergebruikte materialen;
- toepassen van biobased materialen;
- demontabel bouwen;
- het aanleggen van een materialen paspoort (in Madaster);
- flexibel bouwen, zodat multifunctioneel van het gebouw gebruikgemaakt wordt.

Om een circulair gebouw en gebouwgebruik te realiseren, wordt bij ieder project een team samengesteld van adviseurs, architecten en aannemers die ervaring hebben met circulair bouwen. Ook wordt er in de voorbereidingsfase voldoende tijd ingeruimd om de circulaire principes te vertalen naar een haalbaar ontwerp.

Bij circulair bouwen behouden de gebouwen een zekere restwaarde, omdat bouwmaterialen na een levenscyclus herbruikbaar zijn, mits ze demontabel zijn aangebracht. Materialen krijgen daarmee een toekomstwaarde. Met de gemeente Bodegraven – Reeuwijk wordt onderzocht of het mogelijk is de termijn waarover een investering wordt afgeschreven te verlengen.

2.4 Flexibiliteit (zie 4. in het actualisatiememo)

Om in te spelen op groei en krimp en mogelijke veranderingen in het gebruik is het de ambitie om flexibele huisvesting te realiseren. Flexibele schoolgebouwen zijn gebouwen die eenvoudig aanpasbaar zijn aan een veranderende ruimte vraag. Het zijn gebouwen die over ruimten beschikken die voor verschillende doeleinden kunnen worden ingezet, zoals een wisselokaal en waar verschillende gebruikers multifunctioneel gebruik van maken. Dit vraagt om een flexibele inrichting en het mogelijk maken van dubbel gebruik door bijvoorbeeld de BSO. Met dubbel gebruik worden ruimten na schooltijd door andere gebruikers ingezet. Het mogelijk maken van dubbel gebruik draagt bij aan het flexibele en multifunctionele karakter van het gebouw. Dubbel gebruik, maar ook het gebruik van wisselokalen om schommelingen in het leerlingaantal op te vangen, vraagt echter om duidelijke kaders en afspraken.

Het realiseren van flexibele onderwijshuisvesting vraagt na het IHP, in de planvormingsfase, rekening te houden met:

- De toekomstige uitbreidbaarheid van het gebouw. Dit kan in de vorm van een grondgebonden aanbouw of als verdieping op het bestaande gebouw. In ruimtelijk-planologische zin dient hier rekening mee gehouden te worden, door in het bestemmingsplan en bij het bepalen van het terreinoppervlak te anticiperen op een toekomstige uitbreiding.
- De toekomstige (interne) aanpasbaarheid. Denk hierbij aan flexibele indeelbaarheid van het gebouw. Hierbij dient onder andere aandacht te zijn voor een passend installatieconcept. Modulaire bouwmethoden, waarbij gewerkt wordt met gestandaardiseerde en demontabele onderdelen, worden als een kans gezien;
- De mogelijkheid het schoolgebouw in de toekomst te transformeren naar een andere functie, zonder dat het ten koste gaat van de functionaliteit voor het onderwijs.

Spelregels IHP

Flexibiliteit houdt ook verband met het aanpassen van de onderwijscapaciteit aan de wijkbrede behoefte. In het IHP wordt de behoefte aan onderwijscapaciteit, nu en in de toekomst per wijk, op basis van de leerlingprognoses bepaald. In iedere wijk dient in deze toekomst bestendige huisvestingsbehoefte te worden voorzien. Een dekkend netwerk aan opvangvoorzieningen is mede bepalend voor de vraag

naar onderwijs in wijken. Voorzien in een wissellokaal of een wijkgerichte verwijzing van leerlingen wordt gezien als een middel om flexibel met de bestaande capaciteit om te gaan.

Het integreren van flexibele principes, waarmee de toekomstige uitbreidbaarheid en aanpasbaarheid wordt geborgd, vraagt om een aanvullende investering. In het IHP maken we aan de hand van een kengetal inzichtelijk om welke aanvullende investering dit gaat. Het op voorhand rekening houden met een aanvullende investering voorkomt hogere kosten op het moment dat het gebouw toe is aan een uitbreiding, maar hier in bouwtechnische zin geen rekening mee is gehouden.

Kaders voor het gebruik van wissel lokalen, medegebruik en verhuur worden in het IHP verder uitgewerkt. Het verschil tussen medegebruik en verhuur wordt in onderstaande link inzichtelijk gemaakt:

<https://bouwstenen.nl/medegebruik%20en%20verhuur%20schoolgebouwen>

2.5 Huisvestingsscenario's in IHP

Met het IHP maken we onderscheid tussen schoolgebouwen die de komende periode in stand gehouden worden en gebouwen waar een noodzaak tot vervanging aanwezig is. In het IHP hanteren we daarom de volgende huisvestingsscenario's:

- In stand houden;
- vernieuwbouw (levensduurverlenging van minstens 40 jaar);
- nieuwbouw (levensduur van minstens 40 jaar).

Hieronder worden de definitie en het afwegingskader van de huisvestingsscenario's instandhouding, vernieuwbouw en nieuwbouw verder uitgewerkt.

2.5.1 In stand houden

Onder in stand houden vallen de gebouwen die binnen de looptijd van het huidige IHP (circa 16 jaar) in stand worden gehouden. Hoewel deze gebouwen geen grootschalige ingreep krijgen, is ook voor deze categorie nagedacht over hoe kan worden bijgedragen aan de verduurzaming en het verbeteren van het binnenklimaat in lijn met de landelijke klimaatdoelen. Over 27 jaar dienen namelijk alle gebouwen CO₂ neutraal te zijn.

Het in stand houden en onderhouden van schoolgebouwen is een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur, die hiervoor een meerjaren onderhoudsplan (MJOP) opstelt. Bij het planmatig onderhoud wordt minimaal het conditieniveau 3 van instandhouding op sober en doelmatig niveau (NEN 2767) gehanteerd. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor de handhaving van dit niveau en de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden.

Het schoolbestuur is tevens verplicht om de Erkende Maatregelen (Wet Milieubeheer) uit te voeren. Dit betreft duurzame maatregelen met een terugverdientijd van minimaal 5 jaar. Voor het onderhouden en het uitvoeren van de Erkende Maatregelen zet het schoolbestuur een deel van de bekostiging in die zij vanuit het Rijk ontvangen. Deze regeling blijft gehandhaafd. Toch vraagt het behalen van de doelstellingen uit het klimaatakkoord om aanvullende maatregelen voor bestaande gebouwen. Hieronder is een voorstel opgenomen hoe hiermee om te gaan.

Spelregels IHP – in stand houden

Voor de oplossingsrichting in stand houden zijn de volgende spelregels van toepassing:

- Voor alle schoolgebouwen wordt door middel van een scan inzichtelijk gemaakt welke maatregelen er, aanvullend op het activiteitenbesluit, haalbaar zijn om het binnenklimaat te verbeteren, de CO₂-uitstoot te verminderen, energie te besparen en aardgasvrij ready te zijn. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen verschillende categorie gebouwen.
 - Leeftijd 35 jaar of ouder: voor deze gebouwen is het aannemelijk dat er binnen afzienbare tijd (circa 16 jaar) door middel van (ver)nieuwbouw of renovatie de CO₂-uitstoot wordt gereduceerd. Met een light scan wordt inzichtelijk gemaakt welke duurzame maatregelen binnen de resterende levensduur van het gebouw haalbaar zijn. Voor gebouwen die binnen nu en 5 jaar in het IHP staan, wordt geen scan uitgevoerd.
 - Leeftijd jonger dan 35 jaar: deze gebouwen verwachten noch binnen het huidige IHP noch voor 2050 een grootschalige ingreep. Een uitgebreide scan maakt inzichtelijk welke maatregelen zorgen voor een substantiële verduurzaming voor deze categorie gebouwen.
- De gemeente bekostigt deze scan. Als onderdeel van het uitvoeringsplan wordt inzichtelijk gemaakt voor welke gebouwen een scan noodzakelijk is en om welke investering dit gaat.
- Indien de uitkomsten van de scan aanleiding geven tot het doorvoeren van maatregelen zijn de schoolbesturen in principe verantwoordelijk voor de bekostiging daarvan. De mate van doorvoeren van de aanpassingen moet passend zijn binnen de financiële mogelijkheden en prioriteiten van het schoolbestuur. De besparing op de exploitatielasten (inclusief het effect op onderhoud) en subsidies vormen de dekking voor de investering. Het uitvoeren van de maatregelen wordt zoveel mogelijk gekoppeld aan natuurlijke momenten in het MJOP.

2.5.2 Vernieuwbouw

Vernieuwbouw wordt beschouwd als een volwaardig alternatief voor nieuwbouw, waarbij het bestaande gebouw op kwalitatief hoog niveau wordt verbeterd om de levensduur met minimaal 40 jaar te verlengen en tegelijkertijd duurzamer en onderhoudsruimer wordt gemaakt. Aangezien vernieuwbouw als een gelijkwaardig alternatief wordt gezien, gelden dezelfde ambitieuze doelen als bij nieuwbouw. Sinds 2020 is het wettelijk verplicht om bij nieuwbouw te voldoen aan de eisen voor een Bijna Energie Neutraal Gebouw (BENG). Naast deze wettelijke eis wordt gestreefd om indien mogelijk te voldoen aan ENG/Nul-op-de-meter.

In de afweging voor nieuwbouw of vernieuwbouw dient er ook aandacht te zijn voor de locatie (in de wijk en in relatie tot demografische ontwikkeling) en de omvang van het gebouw (in relatie tot de leerlingprognoses) en de klimaateffecten.

Spelregels IHP – vernieuwbouw

Hieronder zijn de spelregels voor de oplossingsrichting vernieuwbouw in beeld gebracht.

- Een businesscase (inclusief schouw) dient aan te tonen of vernieuwbouw op basis van een afwegingskader een beter alternatief is voor nieuwbouw.
- De businesscase dient in gezamenlijke opdracht van gemeente en schoolbestuur te worden gemaakt om eenzijdige sturing te voorkomen.
- In de businesscase worden aan de hand van een afwegingskader verschillende scenario's vergeleken. Het schoolbestuur en de gemeente hebben overleg over het afwegingskader en het voorkeursscenario wat daaruit voortvloeit. In het afwegingskader dienen de volgende afwegingen ten grondslag te liggen aan de motivering om te kiezen voor vernieuwbouw in plaats van nieuwbouw:
 - het gebouw heeft een goede uitstraling, ligging en/of functionaliteit, en/of;
 - het gebouw heeft verschillende bouwdelen en/of;
 - het gebouw heeft nog een hoge boekwaarde, en/of;
 - de locatie sluit aan bij de demografische ontwikkeling en past binnen de wijk, en/of;
 - de exploitatie vormt geen probleem, en/of;

- vernieuwbouw vormt een duurzamer alternatief dan nieuwbouw, circulaire maatregelen worden hierin meegewogen, en/of;
- er is ruimte in het gebouw of op het terrein om de gewenste verbreding te realiseren, en/of;
- het gebouw dusdanig flexibel is dat er multifunctioneel gebruik van ruimten kan worden gemaakt en aanpassingen/uitbreidingen in de toekomst mogelijk zijn.
- De businesscase, met daarin het voorkeursscenario, wordt ter besluitvorming voorgelegd aan het college. Als de uitkomst van de businesscase afwijkt van de (financiële) kaders en / of het vastgestelde uitvoeringsprogramma is ook een raadsbesluit nodig.
- De bijdrage vanuit de gemeente en een aanvullende bijdrage van het schoolbestuur is vergelijkbaar met de spelregels voor nieuwbouw (zie 2.5.3).
- Ten behoeve van de financiële vertaling in het IHP wordt er gerekend met één investeringsbedrag voor zowel vernieuwbouw als (vervangende) nieuwbouw. De ruimtebehoefte voor nieuwbouw vormt de basis voor de indicatieve investeringskosten, waaruit ook een vernieuwbouw bekostigd kan worden.
- Er wordt door een ecooloog een habitatscan uitgevoerd om te beoordelen welke maatregelen er mogelijk zijn om de biodiversiteit te versterken.
- De omschreven ambities voor verbreding, flexibiliteit en circulariteit dienen bij vernieuwbouwprojecten zoveel mogelijk te worden geïntegreerd.

In uitzonderlijke gevallen kan er sprake zijn van een aangepaste vernieuwbouw variant. Voor scholen waarvan het toekomstperspectief onzeker is, maar het gebouw vanuit kwalitatief oogpunt vraagt om een ingreep, kan een levensduurverlenging van 20 jaar passend zijn.

Spelregels IHP – aangepaste vernieuwbouw variant

Onderstaand worden de spelregels voor de variant aangepaste vernieuwbouw geformuleerd:

- Bij een aangepaste variant wordt het gebouw verduurzaamd, het binnenklimaat verbeterd en worden beperkte ingrepen gedaan om de onderwijskundige kwaliteit te verbeteren.
- De gemeente is verantwoordelijk voor het bekostigen van de kwaliteit verhogende (en levensduur verlengende) ingrepen.
- Het budget wordt bepaald op basis van de ruimtebehoefte van de school, niet op basis van de capaciteit van het gebouw en bedraagt maximaal 50% van het nieuwbouwbudget.
- Uitgangspunt is dat de ingrepen die met deze vergoeding te bekostigen zijn, ervoor zorgen dat de levensduur van het totale pand met minimaal 20 jaar wordt verlengd.
- De schoolbesturen blijven verantwoordelijk voor de bekostiging van de onderhoudswerkzaamheden zoals opgenomen in het MJOP. Op het moment dat helder is dat er een ingreep komt, wordt getracht de onderhoudswerkzaamheden zoveel mogelijk te clusteren in combinatie met de ingreep.
- De haalbaarheid van de ambities op het gebied van verbreding, circulariteit en flexibiliteit worden onderzocht, maar zijn geen doel op zich.

2.5.3 Nieuwbouw

Onder nieuwe gebouwen worden de schoolgebouwen verstaan waarvoor in het IHP een noodzaak tot vervanging wordt aangetoond. Deze gebouwen krijgen binnen afzienbare tijd een grootschalige ingreep in de vorm van (ver)nieuwbouw.

Bij nieuwe schoolgebouwen wordt gestreefd naar een maximale bijdrage aan de verduurzamingsopgave. Bovenop de bestaande wetgeving om BENG te realiseren, is de ambitie uitgesproken om bij nieuwbouw van scholen binnen de gemeente Bodegraven-Reeuwijk zoveel mogelijk te voldoen aan ENG of 'Nul-op-de-meter'.

Voor ieder project wordt onderzocht of ENG of Nul-op-de-meter haalbaar is. Bij Nul-op-de-meter betekent dat zowel het gebouw- als gebruiksgebonden energieverbruik nul is en daarmee ook de CO₂-emissie nul is. Het

streven op het gebied van gezondheid is om gemiddeld Frisse Scholen Klasse B te behalen, en waar mogelijk of op onderdelen Frisse Scholen Klasse A. (zie 3.4 in actualisatiememo)

Spelregels IHP – nieuwbouw

Voor de oplossingsrichting nieuwbouw zijn de volgende spelregels van toepassing:

- Een businesscase dient aan te tonen of nieuwbouw op basis van een afwegingskader een beter alternatief is voor vernieuwbouw (indien daar geen direct uitsluitel over wordt gegeven op basis van bepaalde context).
- De businesscase dient in gezamenlijke opdracht van gemeente en schoolbestuur te worden gemaakt om eenzijdige sturing te voorkomen.
- De gemeente financiert het wettelijke deel (momenteel BENG en gemiddeld Frisse Scholen B), waarbij per project wordt bekeken op welke onderdelen Frisse Scholen Klasse A kan worden behaald binnen het budget.
- Een businesscase, met daarin maatregelen met een rendabele terugverdientijd in de exploitatie (inclusief het effect op onderhoud), moet aantonen of hogere duurzaamheidsambities zoals ENG of 0-op-de-meter haalbaar zijn. Het opstellen van deze businesscase is onderdeel van het bouwproject.
- De stap van BENG naar ENG of Nul-op-de-meter kan worden gezet met een bijdrage van de schoolbesturen. Het uitgangspunt is dat deze eenmalige bijdrage kan worden gedekt uit de besparing van de energielasten, (rijks)subsidies en het meerjaren onderhoudsplan (MJOP).
- Het doorvoeren en bekostigen van ENG of 0-op-de-meter is een keuze en de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur.
- Er dienen voorafgaand aan de planvorming afspraken gemaakt te worden tussen de gemeente en het schoolbestuur over het in te brengen gereserveerde onderhouds- en exploitatiebudget ten behoeve van het bekostigen van ENG of 0-op-de-meter.
- Er wordt door een ecooloog een habitatscan uitgevoerd om te beoordelen welke maatregelen er mogelijk zijn om de biodiversiteit te versterken.
- De omschreven ambities voor verbreding, flexibiliteit en circulariteit dienen bij nieuwbouwprojecten zoveel mogelijk te worden geïntegreerd.

2.6 Bewegingsonderwijs (zie 6. in het actualisatiememo)

In de gemeente Bodegraven-Reeuwijk wordt ieder kind uitgedaagd om veel te bewegen tijdens, maar ook na, schooltijd. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om in de nabijheid, van ieder schoolgebouw een sportaccommodatie te bieden zodat het bewegingsonderwijs op een laagdrempelige manier kan worden ingevuld.

Voor de behoefte aan bewegingsonderwijs gelden vanaf het schooljaar 2023-2024 aangescherpte normen. Het wordt een verplichting om iedere bovenbouwgroep 1,5 klokkuur bewegingsonderwijs te geven, verdeeld over 2 lessen en onder leiding van een vakleerkracht. Deze lessen vinden zoveel mogelijk plaats in een sportaccommodatie. De schoolbesturen zien ook kansen om voor het bewegingsonderwijs het schoolplein of faciliteiten in de buurt, zoals sportvelden of parken, te benutten. Om dit mogelijk te maken, dienen buitenterreinen geschikt gemaakt te worden om bewegingsonderwijs te kunnen faciliteren en aan alle nodige leerlijnen aan te kunnen bieden.

Spelregels IHP

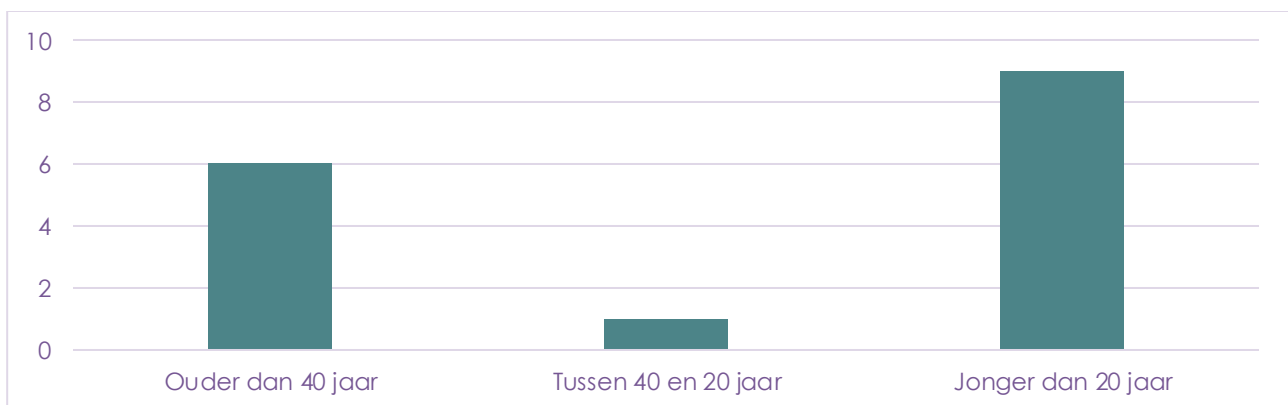
- In het IHP inventariseren we de capaciteit van het bewegingsonderwijs per kern en beoordelen we of de capaciteit toereikend is om de bewegingscapaciteit te faciliteren.
- Oplossingen voor het bewegingsonderwijs volgen op de scenario's van de schoolgebouwen.
- In de kernen zonder gymzaal verkennen we de alternatieven.

3. Inzicht en beoordeling

Ten behoeve van de actualisatie is de staat van de schoolgebouwen opnieuw in kaart gebracht. Voor ieder gebouw is er een factsheet opgesteld, die te vinden zijn in de bijlage 1. Dit hoofdstuk beschrijft de staat van de gebouwen op de onderdelen kwaliteit, financiën, leerling ontwikkeling en de energieprestatie.

3.1 Algemeen

In de gemeente Bodegraven – Reeuwijk zijn 16 scholen gevestigd verdeeld over 15 schoolgebouwen. De omvang van de onderwijscapaciteit in Bodegraven – Reeuwijk bedraagt 22.646 m² bvo, exclusief 416 m² bvo tijdelijke huisvesting. De gemiddelde leeftijd van de schoolgebouwen is 28 jaar (gemiddeld bouwjaar: 1995). Het gaat hier om het initiële bouwjaar, wat betekent dat de eventuele uitbreidingen en/of renovaties niet zijn meegerekend. Figuur 2 geeft een overzicht van de verschillende bouwjaren van de schoolgebouwen.

Figuur 2: Overzicht bouwjaren schoolgebouwen

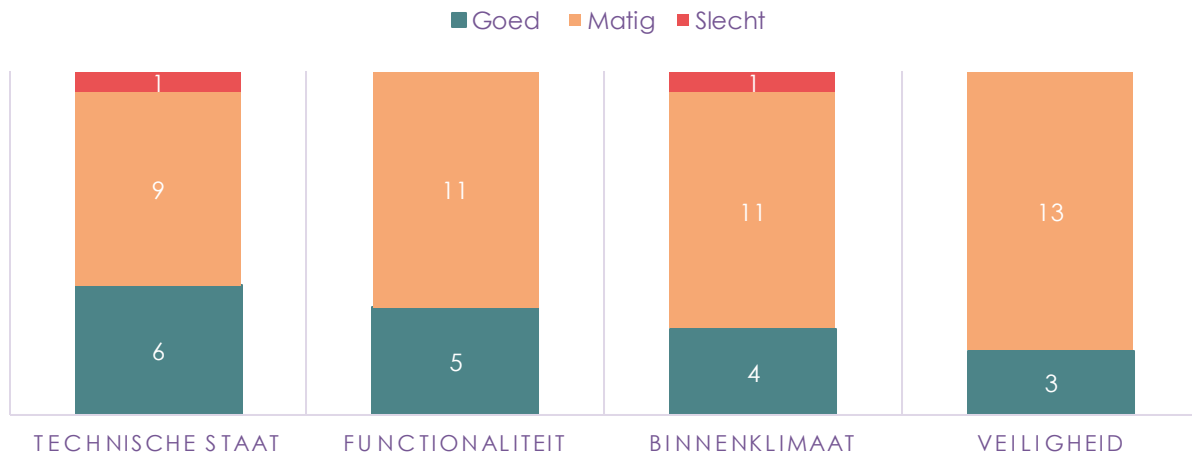
3.2 Kwaliteit

Binnen het thema kwaliteit wordt onderscheid gemaakt tussen vier criteria:

- Technische staat;
- Functionele staat;
- Binnenklimaat;
- Veiligheid.

De schoolbesturen hebben aan de hand van een vragenlijst de onderwijsgebouwen kwalitatief beoordeeld. In de vragenlijsten is gevraagd naar de ervaring van de schoolbesturen bij de verschillende onderdelen. Er zijn geen metingen uitgevoerd. Deze beoordeling en de context vanuit het onderwijs hebben zij toegelicht in een individueel interview. De uitkomsten van de beoordeling zijn weergegeven in figuur 3.

KWALITEIT SCHOOLGEBOUWEN

Figuur 3: Beoordeling van de kwaliteit van de schoolgebouwen

Technische staat

De technische staat geeft inzicht in de kwaliteit van de installaties en de binnen- en buitenkant van het gebouw. Op de technische kwaliteit scoren 6 van de 16 scholen goed. Dit betreffen enkel gebouwen die jonger zijn dan 20 jaar. Van 9 scholen is de technische kwaliteit matig. Dit houdt in dat de gebouwen verouderd zijn en er regelmatig gebreken aan het gebouw of installaties worden geconstateerd. Een van de schoolgebouwen scoort slecht op het onderdeel technische staat.

Functionele staat

De functionele staat geeft aan in welke mate het gebouw het onderwijsconcept faciliteert. Hierin spelen onderwijsruimtes, het speelplein, de werkomgeving van de staf, de toegankelijkheid en de facilitaire voorzieningen een rol. Bij 5 gebouwen wordt de functionaliteit goed beoordeeld. Deze scholen beschikken over voldoende ruimte om verschillende onderwijsvormen (klassikaal en individueel) onder te brengen. Het grootste deel van de gebouwen, 11, scoort matig op het onderdeel functionaliteit. De functionaliteit sluit niet (geheel) meer aan op de wensen vanuit het onderwijs voor de huisvesting en belemmert het uitvoeren van bepaalde activiteiten.

Binnenklimaat

De beoordeling van het binnenklimaat geeft aan hoe de ventilatie, de temperatuur, het licht en het geluid binnen het gebouw ervaren worden. Bij 4 scholen zijn er geen klachten over het binnenklimaat. Bij de andere 12 scholen zijn er in meer of mindere mate geregeld klachten ten aanzien van de temperatuur en/of ventilatie in het gebouw. Deze klachten komen ook voor bij jongere gebouwen. Bij jongere gebouwen zijn slecht werkende of ingewikkelde mechanische installaties daarvan de oorzaak. Bij oudere gebouwen worden de klachten veroorzaakt door het ontbreken van mechanische ventilatie.

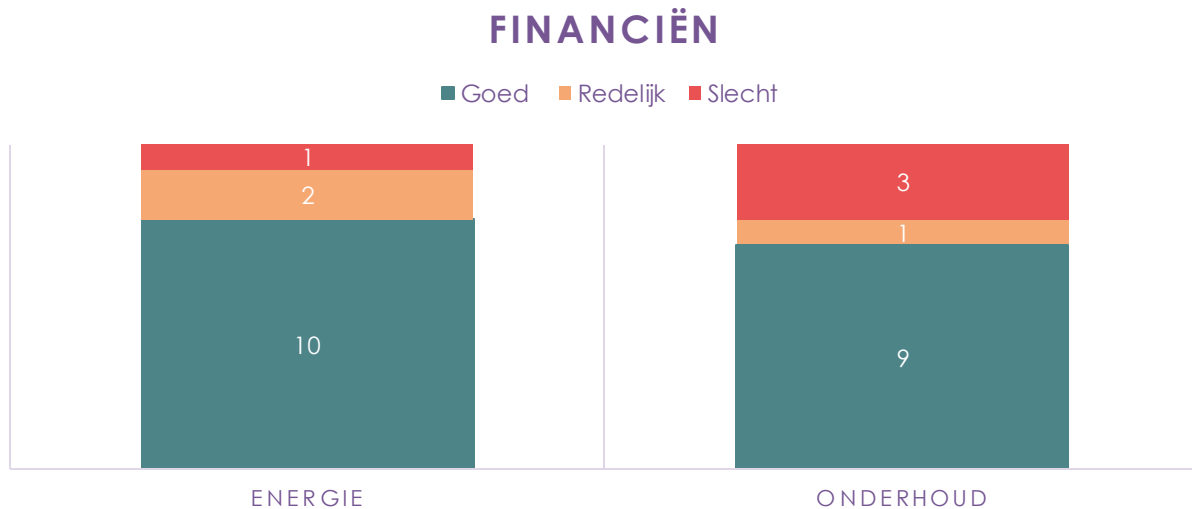
Veiligheid

De beoordeling van de veiligheid geeft aan hoe de veiligheid in en rond het gebouw en de verkeersveiligheid ervaren worden. Daarnaast is er bij dit onderdeel aandacht voor vandalisme. Slechts drie van de scholen scoren op dit onderdeel goed. Dit betekent dat er bij de overige 13 gebouwen in meer of mindere mate klachten over de veiligheid in en rond het gebouw zijn en er sprake is van vandalisme.

3.3 Financiën

Het thema financiën geeft inzicht in de exploitatielasten (onderhoud- en energiekosten) van de onderwijsgebouwen. Deze kosten zijn voor rekening van de schoolbesturen. Binnen de beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen de onderhoudslasten, waarbij gekeken wordt naar het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) van de komende 10 jaar, en energielasten, waarbij gekeken wordt naar de afschrijvingen van de afgelopen jaren. De kosten zijn vervolgens vergeleken met een door ICS adviseurs opgestelde benchmark (2021). De benchmark bevat schoolgebouwen van uiteenlopende bouwjaren uit heel

Nederland en is daarmee een representatieve database. Figuur 4 maakt de beoordeling van de financiën op basis van de benchmark inzichtelijk.

Figuur 4: Overzicht exploitatielasten van de scholen in Bodegraven – Reeuwijk⁶

Energie

De energielasten van de onderwijsgebouwen zijn vastgesteld op basis van de meest recente jaarafrekeningen van het gas-, water- en elektraverbruik. Ook deze jaarlijkse lasten zijn afgezet tegen de gemiddelde energielasten uit de benchmark van ICS adviseurs. De gemiddelde jaarlijkse energielasten uit de benchmark bedragen € 13,- per m² bvo voor PO-scholen.

De kosten van de energielasten ligt bij de scholen in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk over het algemeen lager dan het landelijk gemiddelde. Een verklaring hiervoor kan voortkomen uit het feit dat er bij het aantal aanwezige jonge gebouwen geïnvesteerd is in de duurzaamheid waardoor de energielasten en daarmee de kosten lager liggen. Bij de oudere schoolgebouwen komt dit mogelijk door het ontbreken van energie vragende installaties. Lage energiekosten hoeven daarnaast niet te betekenen dat het gebouw duurzaam is of een goed binnenklimaat heeft.

Onderhoud

Voor de schoolgebouwen zijn de onderhoudskosten in beeld gebracht op basis van de verwachte onderhoudskosten zoals opgenomen in het MJOP. Deze bedragen zijn omgerekend naar een jaarlijks gemiddelde onderhoudslast per vierkante meter bruto vloeroppervlak. Dit gemiddelde is vervolgens afgezet tegen de gemiddelde onderhoudskosten uit de benchmark opgesteld door ICS adviseurs, die € 33,- per m² bvo voor PO-scholen bedraagt. De besturen zijn gevraagd de geraamde onderhoudskosten aan te leveren.

Opvallend is dat voor een groot deel van de onderwijsgebouwen de onderhoudskosten lager liggen dan het landelijk gemiddelde. Dit komt onder andere omdat bij een aantal gebouwen het onderhoud wordt afgeschaald in aanloop naar de geplande nieuwbouw of renovatie. Bij vier schoolgebouwen liggen de onderhoudskosten hoger dan het landelijk gemiddelde.

3.4 Leerling ontwikkeling (zie 5. in het actualisatiememo)

De gemeente Bodegraven – Reeuwijk heeft in maart 2023 een nieuwe prognose laten opstellen. Deze prognose is opgesteld op basis van de oktobertelling van 2022. Ook zijn de vastgestelde woningbouwontwikkelingen in de verschillende deelgebieden meegenomen in de prognose. Onderstaand wordt de verwachte leerling ontwikkeling per school in beeld gebracht.

⁶ Van niet alle scholen zijn de kosten voor energie en onderhoud aangeleverd of beschikbaar. Dit gaat om OBS het Vogelnest, de Brug & de Verhoeff-Rollmanschool.

De leerlingprognose is de basis voor de berekening van de ruimtebehoefte. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op de verhouding tussen de vraag en het aanbod op schoolniveau. Hierbij wordt ook het gebruik door andere partijen, zoals kinderopvang, meegenomen.

Leerlingprognose

Net als bij de cijfermatige actualisatie van het IHP van 2022, laat de leerlingprognose een aanzienlijke groei zien. Deze groei zet door tot 2036, waarna het leerlingaantal stabiliseert. Voor de gehele gemeente Bodegraven – Reeuwijk komt de groei tot 2038 uit op meer dan 20%. Een toename van het aantal leerlingen is op bijna alle scholen de verwachting, met uitzondering van de Milandschool, Kindcentrum Wereldwijde en Dorpsschool de Bron. Deze verwachte groei zal voor een aantal van de scholen tot een ruimtetekort leiden, voor een deel al op de korte termijn. Voor een aantal scholen geldt dat het aantal leerlingen sneller groeit dan de prognose voorspelt. Hier is aandacht voor in Hoofdstuk 4.

Primair onderwijs	BRIN	2023	2028	2033	2038	Vershil	Vershil (%)
Bodegraven		1.797	1.975	2.141	2.181	384	21%
IKC Schatrijk	09WS	207	237	260	264	57	27%
Speel- en Werkhoeve	08ZK	292	315	335	342	50	17%
Basisschool Willibrord	10PG00	338	398	435	442	104	31%
Milandschool	10PG01	46	41	44	46	0	0%
Prinses Beatrixschool	09YF	186	219	240	244	58	31%
Kindcentrum Wereldwijde	10QM	149	144	154	158	9	6%
Da Costaschool	09BO	172	190	207	210	38	22%
Verhoeff-Rollmanschool	07XO	300	322	349	356	56	19%
Het Vogelnest	10CR	107	109	117	119	12	11%
Reeuwijk		922	986	1.070	1.084	162	18%
Dorpsschool de Bron	06JG	161	156	162	157	-4	-3%
De Regenboog	04RQ	197	211	231	236	39	20%
OBS de Venen	18JF	564	619	677	691	127	23%
Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug		510	594	652	654	144	28%
De Wegwijzer	05QI	124	139	151	153	29	23%
De Lelie	03GD	178	209	229	232	54	30%
Prins Willem Alexanderschool	07OH	119	131	147	150	31	26%
De Brug	04PE	89	115	125	119	40	34%
Totaal		3.229	3.555	3.863	3.919	690	21%

Tabel 3: Overzicht van groei leerlingaantal uit prognose Pronexus in gemeente Bodegraven – Reeuwijk, d.d. maart 2023

Nieuwkomers

Pronexus heeft de ontwikkeling rondom nieuwkomers opgenomen in de leerlingprognose. In de bevolkingsprognose, de basis van de leerlingprognose, is in het eerste jaar rekening gehouden met een stevige instroom nieuwkomers. Het aantal nieuwkomers is gebaseerd op de voorspelling van het aantal nieuwkomers van het CBS en de leeftijden van de instromers zijn verdeeld op basis van historische data. In 2021 zijn er per saldo 41 nieuwkomers in de gemeente bijgekomen en in 2022 waren dat er 233. In het eerste jaar van de leerlingprognose is Pronexus uitgegaan van 150 nieuwkomers per jaar wat vervolgens afneemt richting de 50. Het is belangrijk om bij actualisatie van de leerlingenprognose en projecten aandacht te hebben voor de instroom van nieuwkomers.

Woningbouwontwikkelingen

De vastgestelde woningbouwontwikkelingen vormen een belangrijke basis voor de leerlingprognose. Onderstaande tabel toont de verwachte ontwikkeling van de woningvoorraad voor de komende jaren. Voor de hele gemeente is het de verwachting dat de voorraad met 12% toeneemt. De grootste toename aan woningen is voorzien in Weideveld, de Dronenwijk en Driebruggen. De woningbouwontwikkelingen vormen onder andere een verklaring voor de groei van het aantal leerlingen binnen de gemeente. Uiteraard zijn niet alleen de woningbouwontwikkelingen van invloed op de leerlingontwikkeling. Ook de bevolkingssamenstelling en belangstellingspercentages spelen een rol.

Wijknaam	2023	2028	2033	2038	Vershil (%)
Bodegraven Noord	3.944	4.241	4.241	4.241	8%
Dronenwijk	1.316	1.590	1.590	1.590	21%
Broekvelden	2.244	2.244	2.304	2.304	3%
Nieuwbouw Weideveld	625	724	864	924	48%
Reeuwijk Dorp	892	970	970	970	9%
Reeuwijk Brug	3.932	4.380	4.384	4.384	11%
Driebruggen	735	886	886	886	21%
Waarder	634	694	707	707	12%
Nieuwerbrug	752	860	860	860	14%
Totaal	15.074	16.589	16.806	16.866	12%

Tabel 4: Ontwikkeling woningvoorraad in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk

Vergelijk prognoses

Voor de cijfermatige actualisatie uit 2022 is de leerlingprognose gebruikt die in 2021 door Pronexus is opgesteld. In bijlage 2 is een overzicht te vinden van de verschillen tussen de prognose uit 2021 en de prognose uit 2023. Voor de kern Reeuwijk zit er weinig verschil in het totaal aantal geprognosticeerde leerlingen. Voor de kernen Bodegraven, Waarder en Nieuwerburg is de situatie anders. De nieuwe leerlingprognose verwacht voor deze kernen een extra groei van 10% in het leerlingaantal. In beide prognoses zijn woningbouwontwikkelingen meegenomen. De prognose uit 2021 verwacht in 2037 een woningvoorraad van 16.284, tegenover 16.866 woningen uit de prognose van 2023. Een verdere analyse van het verschil tussen de twee prognoses is te vinden in bijlage 2.

3.5 Energieprestatie

Op het gebied van energieprestatie is er gekeken naar de CO₂-uitstoot en de WEii-indicatie. Het energieverbruik (warmte en elektra) ligt ten grondslag aan beide berekeningen. Van 14 schoolgebouwen⁷, is het verbruik uit 2022 berekend.

Van de scholen in Bodegraven – Reeuwijk hebben er momenteel 9 scholen zonnepanelen. Dit is 64% van het totaal aantal schoolgebouwen. De opbrengst uit de zonnepanelen compenseert een deel van het energieverbruik, wat van invloed is op de berekening van de CO₂-uitstoot en de WEii-indicatie.

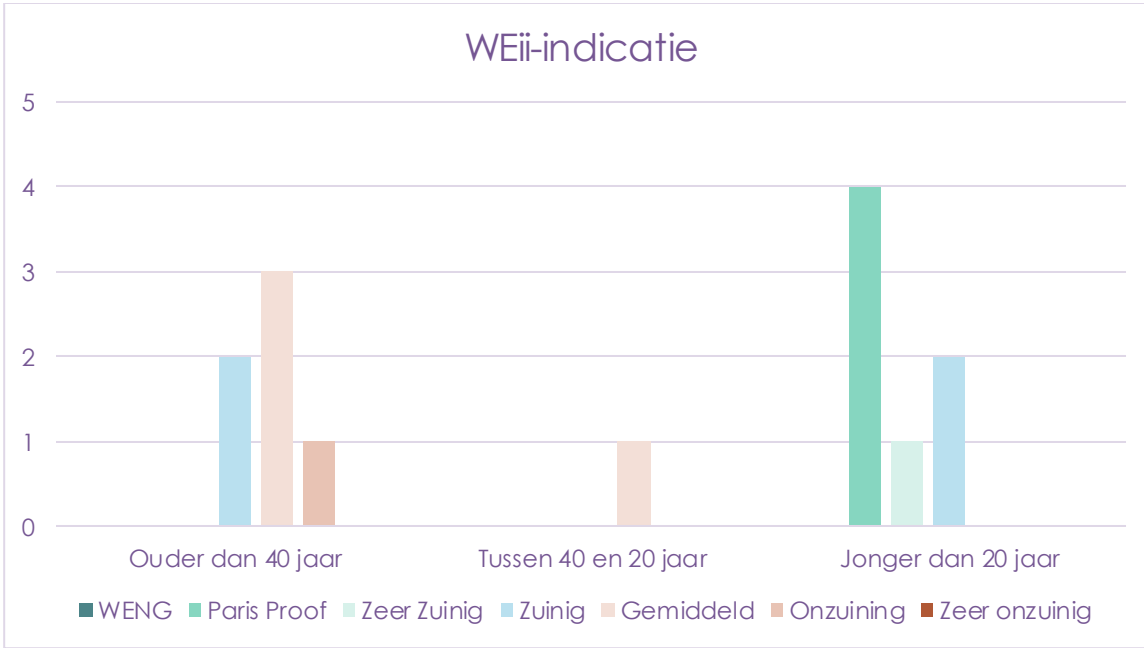
CO₂-uitstoot

De totale CO₂-uitstoot bedraagt circa 510.000 kg per jaar (op basis van 13 schoolgebouwen en het verbruik in 2022). Gemiddeld genomen is de uitstoot per schoolgebouw ongeveer 40.000 kg CO₂ per jaar. De gemiddelde uitstoot per m² bvo per jaar is 26,5 kg.

WEii-indicatie

WEii staat voor Werkelijk Energie Intensiteit Indicator en is een beproefde methode om het energieverbruik per type gebouw te definiëren. De WEii wordt berekend aan de hand van het werkelijk gemeten energieverbruik en het gebruikersoppervlak.

⁷ Van De Brug en Verhoeff-Rollmanschool is geen data beschikbaar om het verbruik te berekenen.

Figuur 4: WEii-indicatie schoolgebouwen gemeente Bodegraven - Reeuwijk

De WEii onderscheidt zeven verschillende klassen van 'zeer onzuinig' tot 'Werkelijk Energie Neutraal (WENG)'. Bovenstaande grafiek toont de verschillende klassen per leeftijdscategorie van de 14 gebouwen waar de WEii klassen voor zijn berekend. Hieruit valt op te maken dat in de categorie met de oudste gebouwen ook de minst zuinige gebouwen zitten. Eén gebouw valt in de categorie 'onzuinig' en drie gebouwen in de categorie 'gemiddeld'. Toch bevat deze categorie ook twee gebouwen die tot de klasse 'zuinig' horen. Voor een van de scholen valt dit te verklaren doordat er zonnepanelen op het dak liggen en het daarmee zelf energie kan opwekken. Of door het feit dat het bij deze oudere gebouwen aan energie vragende installaties ontbreekt. In de jongste categorie gebouwen bevinden zich ook de meest zuinige gebouwen.

Prinses Beatrix ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 T
- Energieprestatie

Willibrord ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 T
- Energieprestatie

Verhoeff-Rollman

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038
- Energieprestatie

Milandschool ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038
- Energieprestatie

Da Costaschool ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 T
- Energieprestatie

IKC Schatrijk

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038
- Energieprestatie

IKC Schatrijk huisvest taalklas en ISK

't Vogelnest ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 O
- Energieprestatie

Speel- en Werkhoeve ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 T
- Energieprestatie

IKC Wereldwijde ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 O
- Energieprestatie

Leerling ontwikkeling

	Oktober-telling	Prognose →					
	2023	2026	2029	2032	2035	2038	Δ
Bodegraven	1.797	1.936	2.007	2.109	2.167	2.181	+ 384

Legenda

- Gebouw scoort goed op het betreffende onderdeel
- Gebouw scoort gemiddeld op het betreffende onderdeel
- Gebouw scoort slecht op het betreffende onderdeel
- T Ruimte tekort > 55 m²
- O Ruimte overschot > 110 m² (2 lokalen)
- Gegevens onbekend of ontbreken
- ★ Project in het huidige IHP

4. Analyse en huisvestingsscenario's per kern

Op basis van de visie op onderwijs en onderwijshuisvesting en de analyse per schoolgebouw zijn in dit hoofdstuk per kern toekomstscenario's geformuleerd. De toekomstscenario's zijn oplossingsrichtingen per kern en per school en worden in dit hoofdstuk beschreven en geformuleerd. Gezien de sterke groei van het aantal leerlingen en het aanwezige dan wel toenemende ruimte tekort maken voor een aantal locaties onderscheid tussen een tijdelijke korte termijn oplossing en een permanent oplossing voor de lange termijn.

Per school is in een tabel de ontwikkeling van de ruimtebehoefte weergegeven. Dit is vergeleken met de beschikbare onderwijs capaciteit van de school. Bij een tekort van meer dan 55 m² en een overschot groter dan 20% kleurt dit onderdeel rood. Bij een overschot tussen de 10 -20% kleurt het onderdeel oranje.

4.1 Bodegraven

In Bodegraven zijn negen scholen gehuisvest, te weten:

- Verhoeff-Rollmanschool
- Willibrord
- Prinses Beatrixschool
- Het Vogelnest
- Speel- en Werkhoeve
- Kindcentrum Wereldwijde
- Da Costaschool
- IKC Schatrijk
- Milandschool

Willibrord, Prinses Beatrixschool en de Verhoeff-Rollmanschool (Dronenwijk)

Het cluster van scholen de Willibrord, de Prinses Beatrixschool en de Verhoeff-Rollmanschool kenmerkt zich door relatief 'jonge' onderwijsgebouwen die de afgelopen jaren gerealiseerd zijn. Op de kwaliteit van de gebouwen is daarom niet veel aan te merken. Het grootste knelpunt voor dit cluster aan scholen is de capaciteit. In de afgelopen jaren is er reeds bij de Willibrord tijdelijke huisvesting geplaatst om het toenemende leerlingaantal te kunnen huisvesten. De vergunning voor deze huisvesting loopt over 2 jaar af. De Katholieke Plattelands Jongeren (KPJ) hebben een lokaal en berging binnen het gebouw van de Willibrord in eigendom. Zij hebben dit destijds voor € 100.000,- aangekocht. Bij de Beatrixschool is het huurcontract met de kinderopvang niet verlengd vanwege het ruimte tekort voor de school. Tussen de Willibrord en de Beatrixschool wordt een nieuw gebouw voor Junis kinderopvang gerealiseerd. De Verhoeff-Rollmanschool heeft uit eigen middelen een extra lokaal bekostigd, waar de peuter groep gebruik van maakt. De nieuwe prognoses voorspellen voor alle drie de scholen ook voor de komende jaren een sterke groei. De totale ruimtebehoefte voor de drie scholen loopt op naar 5.841 m² bvo in 2038. Afgezet tegen de aanwezige capaciteit loopt het ruimte tekort binnen dit gebied op naar in totaal 1.097 m² bvo.

Afwijking leerlingprognose

Zoals beschreven in hoofdstuk 3.4 is de leerling prognose van Pronexus gebruikt om het leerlingenaantal, en daarmee de ruimtebehoefte, te bepalen. Uit de recente telling (sept 2023) blijkt echter dat De Willibrord en de Prinses Beatrixschool harder groeien dan de leerlingprognose voorspelt. De Willibrord telt momenteel 15 leerlingen meer en de Prinses Beatrixschool 25 leerlingen meer dan de prognose voor 2024 voorzag. Voor beide scholen wijkt het aantal met 40 leerlingen (bijna 2 groepen) af. Het is de verwachting dat deze afwijking de komende jaren verder toeneemt. Het is daarom belangrijk om naast de prognose de daadwerkelijke groei van leerlingen te blijven volgen, te spiegelen aan de prognose en de benodigde onderwijs capaciteit daarop af te stemmen.

Basisschool Willibrord	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (Incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	338	1.900	1.660 ⁸ + 126 tijdelijke huisvesting = 1.786	n.v.t.	- 114
Prognose 2038	442	2.423			- 763 ⁹
Prinses Beatrixschool					
Oktober telling 2022	186	1.136	1.134	n.v.t.	- 2
Prognose 2038	244	1.427			-293
Verhoeff-Rollmanschool					
Oktober telling 2022	300	1.709	1.958 ¹⁰	n.v.t.	+ 249
Prognose 2038	356	1.991			-41

Tabel 5: Ontwikkeling ruimtebehoefte in cluster van Willibrord, Prinses Beatrixschool en Verhoef-Rollmanschool

Oplossingsrichting:

- Op de korte termijn dient er een oplossing te komen voor het capaciteitsprobleem van de Willibrord en de Beatrixschool. Er is behoefte aan een oplossing voor het capaciteitsprobleem in de vorm van drie extra tijdelijke lokalen, twee voor de Willibrord en één voor de Beatrixschool voor het schooljaar 2023-2024. Het lokaal van de KPJ kan hier een deel van de oplossing bieden, mits er een alternatief voor de huisvesting van de KPJ geboden wordt. Daarnaast dient er een oplossing gevonden te worden voor de reeds aanwezige tijdelijke huisvesting, waarvan de vergunning op korte termijn verloopt. Het tekort loopt de komende jaren verder op waardoor een flexibele uitbreiding gewenst is. Deze noodzakelijke flexibele uitbreiding is verder beschreven in paragraaf 4.5.
- Voor de lange termijn is er een permanente oplossing nodig voor het capaciteitsprobleem bij de Willibrord en de Beatrixschool. De groei van de in totaal 210 extra leerlingen voor beide scholen kan niet in de vorm van een uitbreiding van de bestaande gebouwen worden gerealiseerd. De kavels bieden hiervoor onvoldoende ruimte. Onderzocht dient te worden of er op een alternatieve locatie in Bodegraven permanente huisvesting kan worden gerealiseerd om de groei op te vangen. De ruimtebehoefte komt uit op 1.097 m² bvo (exclusief vaste voet) en 1.297 m² bvo (inclusief vaste voet).

Kindcentrum Wereldwijde, Speel- en Werkhoeve en het Vogelnest (Broekvelden)

Het cluster van scholen het Vogelnest, de Speel- en Werkhoeve en het Kindcentrum Wereldwijde bestaat uit jaren '70 gebouwen. In 2005 zijn deze locaties deels gerenoveerd. De kwaliteit van de gebouwen vraagt op korte termijn om ingrijpen. Met name de bouwkundige en functionele staat laat te wensen over. De structuur van de gebouwen sluit niet meer aan bij de huidige wensen uit het onderwijs. Ook zijn er klachten over de temperatuur en ventilatiemogelijkheden in de lokalen. Naast de kwaliteit is ook de capaciteit een aandachtspunt. De drie scholen samen hebben momenteel een ruimtebehoefte 3.356 m² bvo en een ruimtebehoefte van 3.714 m² bvo in 2038. Per schoollocatie zijn er echter verschillen in de verhouding tussen het vraag en aanbod. Bij de Speel- en Werkhoeve zijn drie noodlokalen geplaatst vanwege het ruimte tekort. Voor de kinderopvang zijn ook twee noodlokalen geplaatst bij de Speel- en Werkhoeve. KC Wereldwijde en Het Vogelnest kampen met een ruimteoverschot. De gemeente en schoolbesturen hebben recent een herschikking voorstel opgesteld, met als doel dat:

- Iedere school binnen het cluster een doorgaande lijn krijgt met kinderopvang bieden;
- De Speel- en Werkhoeve een leerlingstop heeft tot aan de nieuwbouw en niet meer klassen naar naburige scholen verwezen worden;
- Het Vogelnest en Kindcentrum Wereldwijde de ruimte krijgen om te groeien.

⁸ Capaciteit overgenomen uit meerjaren onderhoudsplan dat is opgesteld voor de Willibrord in opdracht van de Groeiling.

⁹ Voor de capaciteit in 2038 is de nu beschikbare tijdelijke huisvesting van Basisschool Willibrord niet meegenomen.

¹⁰ Exclusief het lokaal dat uit eigen middelen is bekostigd en waar de peutergroep gebruik van maakt.

Speel- en Werkhoeve	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	292	1.669	1.322 + 370 tijdelijke huisvesting = 1.692	75 ¹¹	-52
Prognose 2038	342	1.920			-673 ¹²
Kindcentrum Wereldwijde					
Oktober telling 2022	149	949	1.480 ¹³	120	+411
Prognose 2038	158	995			+365
Het Vogelnest					
Oktober telling 2022	107	738	1.320	300	+282
Prognose 2038	119	799			+221

Tabel 6: Ontwikkeling ruimtebehoefte voor de scholen in cluster Broekvelden

Oplossingsrichting:

1. Korte termijn: uitvoering geven aan het herschikkingsvoorstel dat in samenspraak met alle partijen tot stand is gekomen.
2. Middellange termijn: De scholen in Broekvelden maken onderdeel uit van een grotere gebiedsontwikkeling, waar ook de nieuwbouw van een winkelcentrum en sporthal deel van uitmaken. De oplossingsrichting uit het huidige IHP, om in 2028 geclusterde nieuwbouw voor de scholen uit te voeren, blijft gehandhaafd en is in lijn met de planning van de gebiedsontwikkeling. De capaciteit voor de vervangingsopgave voor het onderwijs bestaat uit 3.714 m² bvo (inclusief driemaal vaste voet). KC Wereldwijde staat daarbij open voor verkennen van een andere locatie binnen Bodegraven, mits de relatie van de school met het voedingsgebied behouden blijft. Deze mogelijkheid wordt verder verdiept in het gebiedsonderzoek dat wordt uitgevoerd voor de scholen Willibrord, Prinses Beatrixschool en Verhoeff-Rollmanschool.

Gebiedsanalyse Bodegraven

De uitbreidingsbehoefte voor de scholen in de Dronenwijk en de vervangingsopgave van de drie scholen in Broekvelden vragen om een integrale benadering. Een gebiedsanalyse is nodig om objectief te bepalen wat de beste permanente en toekomstbestendige oplossing is voor beide vraagstukken voor het onderwijs en de kinderopvang. In deze analyse dient nader ingezoomd te worden op onder andere de voedingsgebieden, aanbod en spreiding van scholen binnen de kern. Ook worden binnen dit onderzoek beschikbare bouwlocaties verkend. Op basis van een gedegen gebiedsanalyse kunnen vervolgens verschillende huisvestingsscenario's voor de aanwezige scholen in de Dronenwijk en Broekvelden worden uitgewerkt en vergeleken. De opgave voor de kinderopvang en tijdelijke huisvestingsvraag voor heel Bodegraven dienen ook meegenomen te worden in de analyse.

Het advies is om voor 2024 budget beschikbaar te stellen om een gebiedsanalyse uit te laten voeren. In het IHP nemen we hier een bedrag van € 75.000,- voor op.

Da Costaschool

Het karakteristieke gebouw van de Da Costaschool uit 1955 is aan het einde van de levensduur. Met name de bouwkundige staat van het interieur is sterk verouderd en in slechte staat. In het gebouw zijn nauwelijks ventilatievoorzieningen waardoor het binnenklimaat niet kan worden gereguleerd. Het ruikt niet fris in het

¹¹ KMN Kind maakt naast de onderwijscapaciteit gebruik van 105 m² bvo overige ruimte.

¹² Voor de capaciteit in 2038 is de tijdelijke huisvesting van de Speel- en Werkhoeve niet meegenomen.

¹³ Er zijn 3 lokalen uit de onderwijscapaciteit onttrokken en verhuurd aan de kinderopvang. Totale gebouw is 1.800 m² (1.480+320)

gebouw en er zijn veel klachten van gebruikers. Na een lichte daling in het leerlingaantal de afgelopen jaren laat de prognose voor de komende jaren weer een groei zien. De kinderopvang maakt gebruik van één lokaal in het gebouw. Door de verwachte groei van het aantal leerlingen komt de capaciteit van het gebouw in 2038 in het geding.

Da Costaschool	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (Incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	172	1.065	1.266	77	+124
Prognose 2038	210	1.256			-67

Tabel 7: Ontwikkeling ruimtebehoefte Da Costaschool

Oplossingsrichting:

Toekomstplannen voor de Da Costaschool zijn in ontwikkeling, op basis van de besluitvorming van het IHP uit 2018. De gemeente en het schoolbestuur hebben een businesscase opgesteld waarin verschillende scenario's (vernieuwbouw en nieuwbouw) onderbouwd worden vergeleken. De conclusie van de businesscase is dat nieuwbouw de best passende oplossing biedt. Deze businesscase is, voor de zomervakantie 2023, voorgelegd aan het College om een besluit over het voorkeursscenario te nemen. De gemeente en het schoolbestuur streven ernaar met het project te starten in september 2023. Er is een second opinion op de kostenraming uitgevoerd. De begrote kosten liggen hoe dan ook hoger dan het vastgestelde en beschikbare krediet. Aanvullende krediet dient in het IHP opgenomen te worden. Ook dient er nog een oplossing te worden gevonden voor de tijdelijke huisvesting tijdens de (ver)bouwwerkzaamheden. Bij voorkeur wordt er op een centrale plaats in Bodegraven tijdelijke huisvesting (in de vorm van noodlokalen of een leegstaand gebouw/wissellocatie) gerealiseerd, waar zo mogelijk ook andere scholen gebruik van kunnen maken. Deze noodlokalen kunnen bieden als tijdelijke noodvoorziening bij tekorten en als tijdelijke voorziening bij vernieuwbouw of vervangende nieuwbouw. Gemeente en schoolbesturen maken gezamenlijk een zorgvuldige afweging voor de locatie van de tijdelijke voorziening.

IKC Schatrijk

Het gebouw van IKC Schatrijk is gebouwd in 1973 en later gerenoveerd en uitgebreid, in de vorm van een bijgebouw. Het bijgebouw wordt gebruikt door de kinderopvang en groep 1 van de school. De kwaliteit van het gebouw is redelijk. Bouwkundig zijn hier en daar sporen van veroudering zichtbaar. Door lekkages zijn er sporen van wateroverlast zichtbaar op de wanden en het plafond. Over het binnenklimaat en de sociale veiligheid zijn verder geen klachten. IKC Schatrijk huisvest de taal- en schakelklas voor nieuwkomers. Op dit moment bedient de taalklas zowel Bodegraven als Reeuwijk. Op de verdieping is 270 m² bvo ingericht voor deze voorziening, waar plek is voor maximaal 32 kinderen voor de taalklas en 15 voor de schakelklas. Het is de verwachting dat het leerlingaantal de komende jaren toeneemt. Waar nu nog sprake is van een normatief ruimteoverschot, komt de capaciteit in 2038 mogelijk in het geding.

IKC Schatrijk	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (Incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	207	1.241	1.987	210 (kinderopvang)	+266
Prognose 2038	264	1.528		270 (nieuwkomers)	-21

Tabel 8: ontwikkelingen ruimtebehoefte IKC Schatrijk

Oplossingsrichting:

Het gebouw in stand houden en het gebruik van de taal- en schakelklas formeel vastleggen. Deze voorziening zal ook de komende jaren voor Bodegraven nodig zijn. Door de leerlingenontwikkeling van de school en de taal- en schakelklas actief te monitoren zal op termijn uitgewezen worden of de capaciteit van het gebouw toereikend is of dat aanvullende capaciteit noodzakelijk is.

Milandschool

De Milandschool is een kleine school bestaande uit slechts drie lokalen. Er komen met name kinderen uit Zegveld naar deze school. De school zit met circa 50 leerlingen onder de opheffingsnorm, maar omdat de school een dislocatie is van de Willibrordschool kan het schoolbestuur ervoor kiezen de school in stand te

houden. De kwaliteit van het gebouw is redelijk. Geplande onderhoudswerkzaamheden zorgen ervoor dat de bouwkundige kwaliteit weer op peil wordt gebracht. In dit gebouw zijn klachten over het binnenklimaat. Omdat de school formeel geen recht heeft op een vaste voet lijkt er sprake te zijn van een overmaat. In het gebruik is hier echter geen sprake van. Gezien de ligging in het buitengebied kan de school niet terugvallen op faciliteiten van de hoofdlocatie, zoals een aula, spreekkamers. Het leerlingaantal lijkt de komende jaren stabiel te blijven. De capaciteit van het gebouw is daarmee toereikend.

Milandschool	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (Incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	46	231	520	n.v.t.	+ 289 ¹⁴
Prognose 2038	46	231			+289 ¹⁵

Tabel 9: Ontwikkeling ruimtebehoefte Milandschool

Oplossingsrichting:

Het bestuur vindt het van belang de school te handhaven voor kinderen uit de nabije omgeving. De school wordt in eerste instantie de komende jaren in stand gehouden en door middel van het onderhoud op peil gehouden. Op termijn wordt beoordeeld of een renovatie nodig is om het gebouw toekomstbestendig te maken. Vanwege deze onzekerheid is de eventuele renovatie niet meegenomen in de financiële doorrekening van het IHP.

¹⁴ Vraag en aanbod wordt vertekend door het ontbreken van een vaste voet in de ruimtebehoefte berekening.

¹⁵ Vraag en aanbod wordt vertekend door het ontbreken van een vaste voet in de ruimtebehoefte berekening.

De Bron

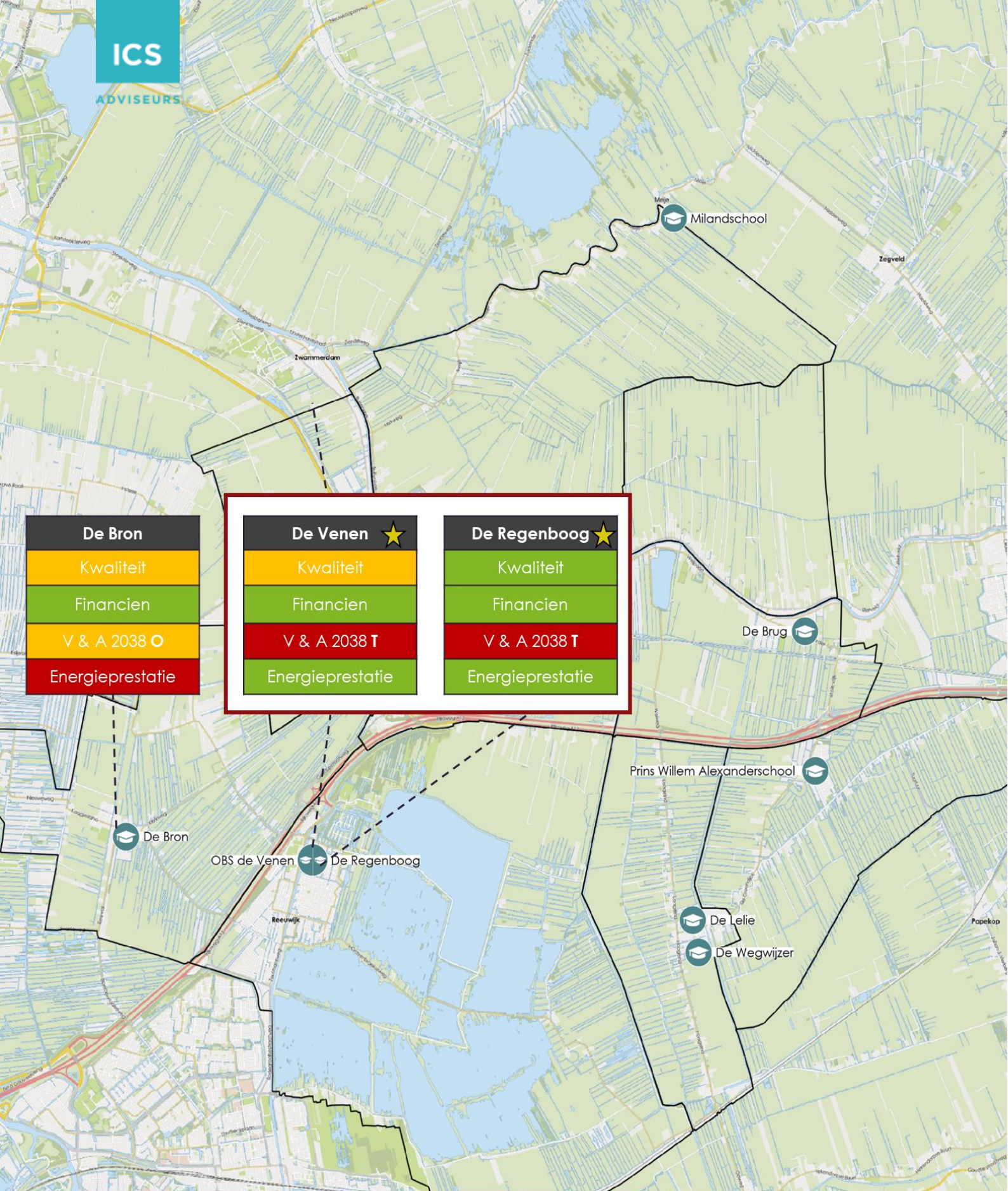
- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 ○
- Energieprestatie

De Venen ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 T
- Energieprestatie

De Regenboog ★

- Kwaliteit
- Financien
- V & A 2038 T
- Energieprestatie

Leerling ontwikkeling

	Oktober-telling	Prognose →					
		2023	2026	2029	2032	2035	2038
Reeuwijk	922	939	1.008	1.054	1.084	1.084	+ 162

Legenda

- Gebouw scoort goed op het betreffende onderdeel
- Gebouw scoort gemiddeld op het betreffende onderdeel
- Gebouw scoort slecht op het betreffende onderdeel
- T Ruimte tekort > 55 m²
- Ruimte overschot > 110 m² (2 lokalen)
- Gegevens onbekend of ontbreken
- ★ Project in het huidige IHP

4.2 Reeuwijk

In Reeuwijk zijn drie scholen gehuisvest, te weten:

- De Venen
- De Regenboog
- De Bron

De Venen en de Regenboog

De Venen en de Regenboog zijn gevestigd in MFA Oude Tol. Naast onderwijs is er in het gebouw ook ruimte voor kinderopvang en GGD. Eerder was er ook een bibliotheek gevestigd in het gebouw. Op de tweede verdieping zijn woningen gevestigd. Het gebouw is gerealiseerd in 2010. De kwaliteit van het gebouw is relatief goed, al zijn er wat problemen met de gevelconstructie. Het is oorspronkelijk gebouwd voor het huisvesten van drie scholen. Nu er nog maar twee scholen zijn, sluit de functionaliteit niet aan op de wensen vanuit het onderwijs. Verhoudingsgewijs zijn er te veel verkeersruimte en ruimten voor ondersteunende functies. Het ontbreekt er aan voldoende lokalen, wat niet direct terug te zien is in de normatieve ruimtebehoefte berekening in tabel 8. In die ruimtebehoefte berekening is geen rekening gehouden met de verminderde functionaliteit van het gebouw. Het aantal beschikbare leslokalen geeft daarom een beter beeld van de onderwijscapaciteit. Er zijn in totaal 33 lokalen, waarvan momenteel 24 in gebruik door OBS de Venen en 9 in gebruik door de Regenboog¹⁶. Dat is inclusief het extra gerealiseerde lokaal in de zomer van 2023. Daarmee zijn alle lokalen in gebruik en is er geen ruimte voor groei.

Voor zowel de Venen als de Regenboog is de verwachting dat het leerlingaantal de komende jaren toeneemt, als gevolg van woningbouwontwikkelingen. Met de wetenschap dat er sprake is van een ongunstige functionaliteit neemt het huidige ruimtetekort in de toekomst verder toe. De kinderopvang (BSO) maakt dubbel gebruik van de aanwezige aula's en een speellokaal. Wat betreft de voorspelde groei heeft de Venen de ambitie uit te groeien tot een driestrooms school (3 keer 8 groepen) met twee instroomklassen. De verwachte groei vanuit de prognose is niet in lijn met de ambitie van de school. De regenboog heeft de ambitie om uit te groeien tot 8 groepen en een instroomklas. Afhankelijk van hoe de prognoses zich in werkelijkheid manifesteren zal er een alternatieve oplossing voor de groei moeten worden bedacht in relatie tot de beschikbare ruimte binnen de MFA en ambities van de scholen.

OBS de Venen	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	564	3.037	3.367	Dubbel gebruik	+ 330
Prognose 2038	691	3.676			-339
De Regenboog	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	197	1.191	1.370	Dubbel gebruik	+ 179
Prognose 2038	236	1.387			-17

Tabel 10: ontwikkeling ruimtebehoefte OBS de Venen en De Regenboog

Oplossingsrichting:

1. Op korte termijn dienen de interne aanpassingen ter verbetering van de functionaliteit en het oplossen van de capaciteitsknelpunten uitgevoerd te worden. De aula is in de zomer van 2023 verbouwd tot een klaslokaal. Het is de bedoeling dat voor het schooljaar 2024-2025 het gebouw met nog één lokaal wordt uitgebreid. Dit lokaal komt boven op het lokaal dat afgelopen zomer is gerealiseerd.
2. Er dient er op korte termijn tevens een onderzoek te worden uitgevoerd waarin beoordeeld wordt welke maatregelen haalbaar zijn om de functionaliteit van het gebouw verder te vergroten. In dit onderzoek dienen ook scenario's voor het realiseren van voldoende permanente capaciteit voor de kern Reeuwijk te worden verkend. Eventuele locatiestudies worden in het onderzoek meegenomen. Voor de kosten van dit onderzoek is €50.000,- opgenomen in het IHP. De kosten voor de uitvoering van één van de scenario's

¹⁶ Het college heeft begin 2022 voor het schooljaar 2022-2023 één lokaal van de Regenboog in gebruik gegeven aan de OBS de Venen. Volgens afspraak is dit lokaal vanaf het schooljaar 2023-2024 weer in gebruik door de Regenboog.

zijn in dit stadium nog niet te bepalen. Daarom is in de financiële doorrekening van het IHP een PM-post opgenomen.

- Er is extra ruimte nodig voor nieuwkomers in Reeuwijk-Brug. Sinds dit schooljaar melden zich flink meer leerlingen die geen Nederlands spreken. Er dient huisvesting gevonden te worden voor een taal – en schakelklas voor nieuwkomers. Deze ruimte vraag wordt als onderdeel meegenomen in het onderzoek naar de Regenboog en de Venen benoemd onder punt 2.

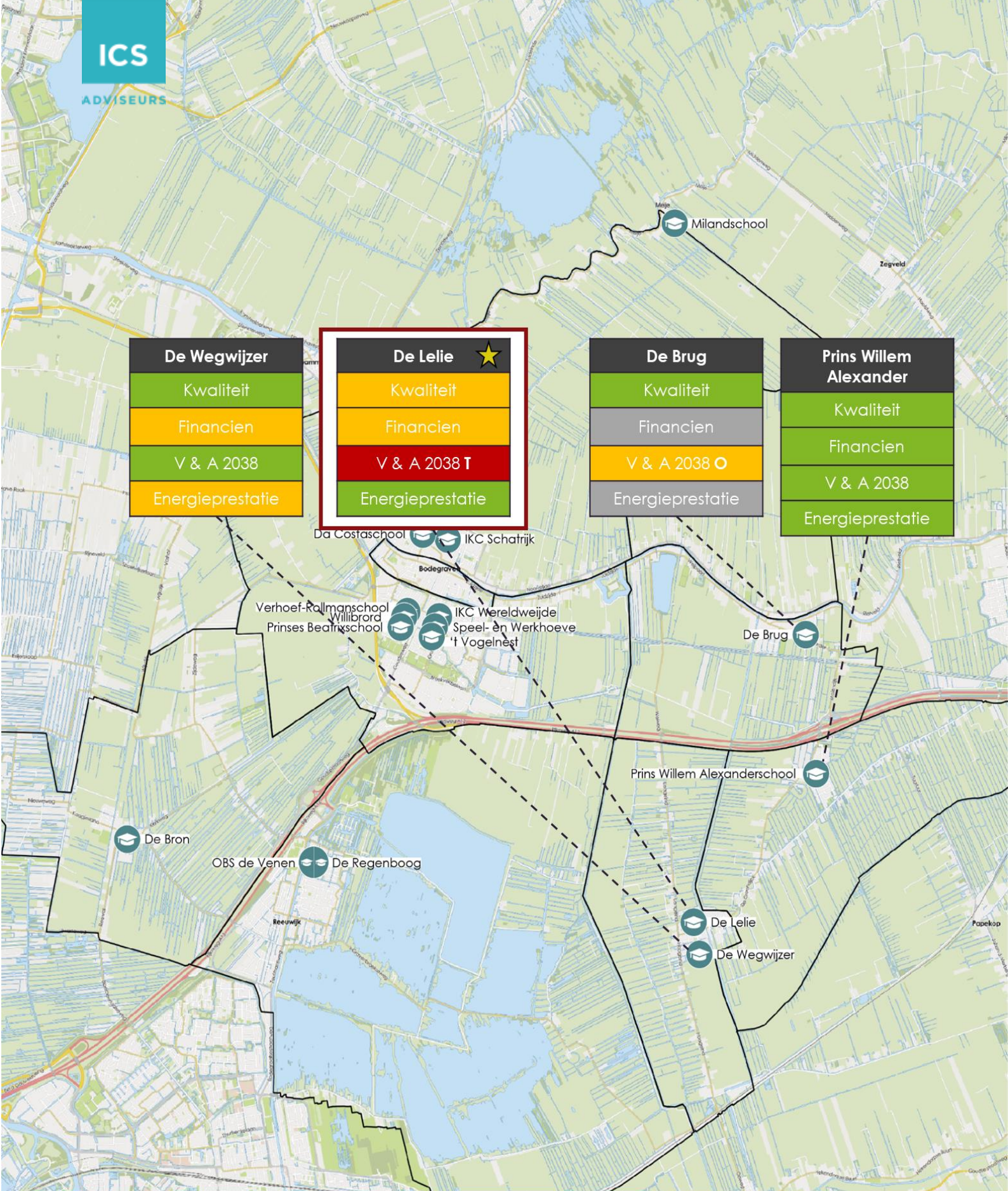
Dorpsschool de Bron

De Bron is gevestigd in Reeuwijk-Dorp en bedient daarmee een ander voedingsgebied dan de Venen en de Regenboog. Het gebouw uit 1971 is in 2001 gerenoveerd. De bouwkundige kwaliteit van het gebouw is matig, het gebouw vertoont sporen van veroudering. Ook de functionaliteit en het binnenklimaat zijn redelijk. De capaciteit van het gebouw sluit goed aan op de vraag, nu en in de toekomst. Dat wijst ook de nieuwe prognose uit. Het leerlingaantal is voor de komende jaren stabiel. De komende jaren blijft er ruimte beschikbaar voor de peutergroep en de BSO, die in het gebouw gevestigd zijn.

Dorpsschool de Bron	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	161	1.010	1.240	105	+125
Prognose 2038	157	990			+145

Tabel 11: Ontwikkeling ruimtebehoefte Dorpsschool de Bron

Oplossingsrichting:
In stand houden.

Leerling ontwikkeling

	Oktober-telling	Prognose →					
	2023	2026	2029	2032	2035	2038	Δ
Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug	510	558	611	646	654	654	+ 144

Legenda

- Gebouw scoort goed op het betreffende onderdeel
- Gebouw scoort gemiddeld op het betreffende onderdeel
- Gebouw scoort slecht op het betreffende onderdeel
- T Ruimte tekort > 55 m²
- O Ruimte overschot > 110 m² (2 lokalen)
- Gegevens onbekend of ontbreken
- ★ Project in het huidige IHP

4.3 Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug

In de kernen Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug zijn vier scholen gevestigd, te weten:

- De Wegwijzer;
- De Lelie;
- Prins Willem Alexander;
- De Brug.

De Wegwijzer en de Lelie

Deze scholen gelegen in de kern Driebruggen hebben beide relatief 'jonge' onderwijsgebouwen. Het gebouw van de Wegwijzer is gerealiseerd in 2003, het gebouw van de Lelie in 2009. De kwaliteit van de Wegwijzer is goed. De kwaliteit van de Lelie is redelijk. Dit komt door de beoordeling van de functionele staat en het binnenklimaat. De Wegwijzer huisvest de BSO en de peuteropvang, beide voorzieningen worden ook door kinderen van de Lelie gebruikt. Het huisvesten van de BSO en peuteropvang dragen bij aan het behoud van de leefbaarheid van de kern.

In de prognoses laten beide scholen een flinke groei zien. Voor de Wegwijzer betekent dit dat het huidige ruimteoverschot afneemt en dat de school, de BSO en de peuteropvang de komende jaren passend gehuisvest zijn binnen het gebouw. Bij de Lelie is er op dit moment reeds sprake van een ruimtetekort. Dit ruimtetekort neemt naar de toekomst verder toe naar 344 m² in 2038.

De Wegwijzer	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	124	824	1.062	115	+123
Prognose 2038	153	970			-23
De Lelie					
Oktober telling 2022	178	1.095	1.023	n.v.t.	-72
Prognose 2038	232	1.367			-344

Tabel 12: ontwikkeling ruimtebehoefte in Driebruggen

Oplossingsrichting:

1. Op de korte termijn dient er een tijdelijke oplossing te komen voor het capaciteitsprobleem van de Lelie. In het schooljaar 2023-2024 dienen er twee noodlokalen te worden geplaatst. Voor het plaatsen van deze noodlokalen moet een geschikte locatie gezocht worden.
2. Voor de middellange termijn dient er een permanente oplossing gevonden te worden voor het oplopende ruimtetekort bij de Lelie. De school heeft recht op een uitbreiding van 344 m² bvo. Onderzocht dient te worden of deze uitbreiding kan worden gerealiseerd op de kavel van de school.

Prins Willem Alexanderschool

In de kern Waarder staat één school, de Prins Willem Alexanderschool. Dit gebouw is gerealiseerd in 2008. De kwaliteit van het gebouw is goed. Gebruikers geven aan op het gebied van het binnenklimaat soms knelpunten te ervaren. Naast ruimte voor de school is er ook een bibliotheek en ruimte voor de kinderopvang in het gebouw aanwezig. De school is momenteel passend gehuisvest. In het gebouw lijkt voornamelijk voldoende capaciteit aanwezig te zijn om de groei op te vangen.

Prins Willem Alexanderschool	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktober telling 2022	119	799	1.021	115	+107
Prognose 2038	150	955			-49

Tabel 13: Ontwikkeling ruimtebehoefte Prins Willem Alexanderschool

Oplossingsrichting:

In stand houden.

De Brug

In het IHP van 2018 was renovatie of vervangende nieuwbouw opgenomen voor deze school. Onderzoek heeft aangetoond dat nieuwbouw, met gymzaal en ruimte voor kinderopvang, de gewenste oplossing geeft. De voorbereiding voor nieuwbouw is inmiddels in volle gang. Het technisch ontwerp is gereed en de aanbesteding is gestart.

Aanleiding voor de nieuwbouw is aangetoond in het IHP van 2018. Het huidige gebouw van de Brug is gerealiseerd in 1954 en is sterk verouderd. De kwaliteit van het gebouw is gemiddeld genomen matig. Met name de kwaliteit van het interieur is slecht. De vloeren, wanden en plafonds zijn gedateerd. Daarnaast zijn er weinig ventilatiemogelijkheden in het gebouw en zijn er regelmatig klachten over het binnenklimaat. Functioneel gezien past de structuur van het gebouw niet bij de wensen vanuit het onderwijs. Na een dip in het leerlingaantal is het de verwachting dat de komende jaren het leerlingaantal weer toeneemt.

De Brug	Leerlingen-aantal	Ruimte-behoefte (in m ² bvo)	Beschikbare onderwijs capaciteit	Gebruik derden	Vraag versus aanbod (Incl. gebruik derden in m ² bvo)
Oktobertelling 2022	89	648	916	n.v.t.	+ 268
Prognose 2038	119	799			+117

Tabel 14: Ontwikkeling ruimtebehoefte De Brug

Oplossingsrichting:

Het nieuwe schoolgebouw wordt naar verwachting in 2025 in gebruik genomen.

4.4 Overzicht projecten en planning (zie overzicht prioritering in actualisatiememo)

In de voorgaande paragrafen zijn per kern de huisvestingsscenario's beschreven. Tabel 15 geeft een totaaloverzicht van deze projecten en onderzoeken verdeeld over de korte en middellange termijn.

School	Kern	Project / Onderzoek	Jaar van uitvoering bouwwerkzaamheden
Lopende/vastgestelde projecten			
De Brug	Nieuwerburg	Project: Vervangende nieuwbouw	2024
Da Costaschool	Bodegraven	Project: Vervangende nieuwbouw (inclusief tijdelijke huisvesting)	2025
OBS de Venen en De Regenboog	Reeuwijk	Interne aanpassing ter verbetering van de functionaliteit en het oplossen van het capaciteitsprobleem	2023-2024
Korte termijn (0-4 jaar)ree			
Basisschool Willibrord en Prinses Beatrixschool	Bodegraven	Plaatsen van tijdelijke huisvesting	2024
Kern Bodegraven (Dronenwijk en Broekvelden)	Bodegraven	Uitvoeren gebiedsanalyse ten behoeve van integrale aanpak ruimtetekort Dronenwijk en vervangingsopgave Broekvelden	2024
IKC Schatrijk	Bodegraven	Formeel vastleggen taal- en schakelklas	2024
OBS de Venen en De Regenboog	Reeuwijk	Uitvoeren onderzoek ten behoeve van realiseren permanente en toekomstbestendige capaciteit	2024
De Lelie	Driebruggen	Plaatsen van tijdelijke huisvesting	2024
Middellange termijn (5-10 jaar)			
Lelie	Driebruggen	Project: Permanente uitbreiding	2026
Kern Bodegraven (Dronenwijk en Broekvelden)	Bodegraven	Project: Realiseren van toekomstbestendige onderwijshuisvesting aan de hand van uitkomsten gebiedsanalyse	Vanaf 2028
OBS de Venen en Regenboog	Reeuwijk	Project: Realiseren van toekomstbestendige onderwijshuisvesting aan de hand van uitkomsten onderzoek	2027/2028

Tabel 15: Totaal overzicht projecten

4.5 Tijdelijke huisvesting

Zoals in hoofdstuk 3.4 duidelijk wordt zorgt de groei van het aantal leerlingen voor acute capaciteitsproblemen. In hoofdstuk 4 is voor diverse locaties aangegeven waar tijdelijke huisvesting wordt ingezet om het acute ruimtetekort tijdelijk op te lossen of tijdelijk onderdak te bieden aan leerlingen tijdens (ver)bouwwerkzaamheden. De vraag naar tijdelijke huisvesting in Bodegraven is groot en voor langere tijd aanwezig. Om efficiënt met deze vraag om te kunnen gaan en de tijdelijke huisvesting zo flexibel mogelijk in te zetten, heeft het de voorkeur de hybride noodlokalen voor een langere periode op een centrale locatie te plaatsen. Hiermee worden de kosten voor het monteren, demonteren en verplaatsen van de noodlokalen vermeden. Al naargelang de vraag worden de noodlokalen door verschillende scholen gebruikt. De voorraad aan noodlokalen kan in fases worden uitgebreid. De behoefte aan noodlokalen in Bodegraven, voor zover bekend, is als volgt:

- Fase 1: Willibrord en Beatrixschool: 7 lokalen per 2024 (flexibele uitbreiding daarop volgende jaren) (waarvan 5 voor de Willibrord en 2 voor de Beatrixschool)
- Fase 2: Da Costaschool: 9 lokalen t.b.v. onderwijs en 2 lokalen t.b.v. kinderopvang per 2025
- Fase 3 Broekvelden: behoefte nog niet bekend, vanaf 2028

De noodlokalen voor de Willibrord en Beatrixschool zijn nodig totdat de permanente uitbreiding gereed is. Dit

zijn er in eerste instantie 7 (op basis van de huidige leerling aantallen). Maar de groei van beide scholen zet door, waardoor een uitbreiding van het aantal noodlokalen noodzakelijk zal zijn. De 7 noodlokalen zijn inclusief de 2 noodlokalen die nu al in eigendom zijn van de gemeente. Een overzicht van de noodlokalen die in eigendom zijn van de gemeente en nieuw nodig zijn, is te vinden in paragraaf 5.4. Voor de Da Costaschool geldt dat er noodlokalen nodig zijn tijdens de nieuwbouw van de school. Bij voorkeur wordt er op een centrale plaats in Bodegraven tijdelijke huisvesting (in de vorm van noodlokalen of een leegstaand gebouw/wissellocatie) gerealiseerd, waar zo mogelijk ook andere scholen gebruik van kunnen maken. Deze noodlokalen kunnen bieden als tijdelijke noodvoorziening bij tekorten en als tijdelijke voorziening bij vernieuwbouw of vervangende nieuwbouw. Zo kunnen de scholen uit Broekvelden bijvoorbeeld gebruik maken van de noodlokalen die eerder door de Da Costa school gebruikt zijn. Al naargelang de behoefte aan tijdelijke huisvesting vanuit Broekvelden, die zal blijken uit de gebiedsanalyse, wordt het aantal noodlokalen mogelijk uitgebreid. In de gebiedsanalyse (beschreven op blz. 27) wordt tevens onderzocht welke locatie(s) beschikbaar zijn om de tijdelijke huisvesting te plaatsen.

Ook voor de Lelie is tijdelijke huisvesting nodig. Deze dient geplaatst te worden op het terrein van de school of in de nabije omgeving van de school. Voor de Lelie wordt geen gebruik gemaakt van de centrale tijdelijke noodlokalen in Bodegraven.

5. Financiën

In het vorige hoofdstuk is beschreven wat de oplossingsrichtingen zijn per locatie en kern om te komen tot toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Om een goede integrale afweging te kunnen maken, zijn in dit hoofdstuk de financiële consequenties inzichtelijk gemaakt.

5.1 Uitgangspunten (zie 2.1 in het actualisatiememo)

In het overzicht op de volgende pagina zijn de investeringen per scenario inzichtelijk gemaakt. Bij het bepalen van de investeringen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het geactualiseerde scenario, zoals opgenomen in het vorige hoofdstuk, vormt de basis voor de berekeningen;
- Alle bedragen zijn inclusief btw en prijspeil augustus 2023;
- Bij het berekenen van de investeringsbedragen wordt afgeweken van de VNG-norm en gerekend met investeringsbedragen per vierkante meter op basis van de schoolgrootte. Een overzicht van hoe deze bedragen zijn opgebouwd en welke posten zijn uitgesloten is te vinden in bijlage 3.
- Voor zowel nieuwbouw als vernieuwbouw wordt uitgegaan van onderstaande bedragen per m² bvo voor het bekostigen van BENG;
- De ruimtebehoefte bij (ver)nieuwbouw is afgeleid uit de actuele leerling prognose en gebaseerd op de ruimtebehoefte in 2038;
- Voor de investeringskosten voor de Da Costaschool is de opgave uit de businesscase, scenario nieuwbouw, opgenomen in het investeringskostenoverzicht.

	Type	Actueel 2023 advies (gedifferentieerd)	
		€	Opmerking
BENG	Primair Onderwijs	€ 3.875	Tot 100 leerlingen
		€ 3.772	Tot 200 leerlingen
		€ 3.565	Tot 300 leerlingen
		€ 3.513	300 of meer leerlingen
	Gymzaal	€ 1.760.000	Pergymzaal

Tabel 16 - Advies gedifferentieerde investeringskosten per vierkante meter voor BENG (prijspeil augustus 2023, inclusief btw)

Voor de kosten van **sloop** is het advies rekening te houden met de volgende actuele kosten (prijspeil augustus 2023, prijzen inclusief btw):

- Sloopkosten: € 200 m² bvo (uitgaande circulaire sloopwijze en directe inkoop bij sloper en exclusief sanering, bodemonderzoeken en grondwerk)

Voor de kosten van **tijdelijke huisvesting** is het advies rekening te houden met de volgende actuele kosten (prijspeil augustus 2023, prijzen inclusief btw):

- Huurkosten per jaar per lokaal (ca 80 m²): € 22.022,- incl. btw;
- Bovenstaand bedrag is excl. plaatsing- en aansluitkosten. De gemeente rekent met een opslag van 35%. Deze opslag is in de berekening van het IHP niet meegenomen;
- De gemeente schrijft niet af op deze kosten. De kosten voor tijdelijke huisvesting worden gezien als een exploitatielast.

5.2 Investeringskosten (zie beknopt financieel overzicht in actualisatiememo)

Uitgaande van de bovenstaande uitgangspunten resulteert de uitvoering van het IHP in onderstaande investeringskosten (incl. sloopkosten en incl. btw). De kosten zijn in onderstaand overzicht over drie verschillende termijnen verdeeld.

School	Ingrep	Planning (start uitvoering)	Investering prijsspeil 2023
Bodegraven			
Willibrord basisschool	Tijdelijke uitbreiding	2024	exploitatie last
Prinses Beatrixschool	Tijdelijke uitbreiding	2024	exploitatie last
Verhoeff-Rollmanschool	In stand houden	-	-
Dronenwijk en Broekvelden	Gebiedsanalyse	2024	€ 75.000
Dronenwijk	Permanente uitbreiding ruimtetekort Willibrord en Pr. Beatrixschool (o.b.v. 210 ll (incl. vaste voet))	v vanaf 2028	€ 4.480.000
Speel- en Werkhoeve	Nieuwbouw	v vanaf 2028	
Investeringskosten	o.b.v. 342 ll en 1.920 m ² bvo		€ 6.740.000
Sloopkosten			€ 260.000
Tijdelijke huisvesting			exploitatie last
Kindcentrum Wereldwijde	Nieuwbouw	v vanaf 2028	
Investeringskosten	o.b.v. 158 ll en 995 m ² bvo		€ 3.750.000
Sloopkosten			€ 300.000
Tijdelijke huisvesting			exploitatie last
Het Vogel nest	Nieuwbouw	v vanaf 2028	
Investeringskosten	o.b.v. 119 ll en 799 m ² bvo		€ 3.010.000
Sloopkosten			€ 260.000
Tijdelijke huisvesting			exploitatie last
Da Costaschool	Nieuwbouw	2025	
Investeringskosten	prijso gave uit businesscase, scenario: nieuwbouw		€ 6.496.000
Sloopkosten			€ 115.000
Tijdelijke huisvesting			exploitatie last
IKC Schatrijk	In stand houden	-	-
Milandschool	In stand houden	-	-
Reeuwijk			
OBS de Venen en de Regenboog (1)	Interne aanpassingen	2023/2024	€ 423.500
OBS de Venen en de Regenboog (2)	Scenario onderzoek	2024	€ 50.000
OBS de Venen en de Regenboog (3)	Functionele aanpassingen + oplossing groei leerling aantallen	v vanaf 2027	PM
Dorpsschool de Bron	In stand houden	-	-
Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug			
De Wegwijzer	In stand houden	-	-
De Lelie (1)	Tijdelijke uitbreiding	2024	exploitatie last
De Lelie (2)	Permanente uitbreiding (van 344 m ² bvo)	2026	€ 1.330.000
Prins Willem Alexanderschool	In stand houden	-	-
De Brug	In stand houden	-	-
Totaal investeringskosten			€ 27.289.500
Jaarschijf 2024			€ 548.500
Jaarschijf 2025-2026-2027			€ 7.941.000
Jaarschijf 2028			€ 18.800.000

5.3 Opslag voor aanvullende investeringskosten

Bij uitvoering van een project zien we geregeld dat er extra investeringen nodig zijn voor bijvoorbeeld aanpassingen aan de infrastructuur of openbare ruimte, verhogen van de flexibiliteit of contextuele factoren/locatiegebonden kosten. Het advies is om in de begroting wel rekening te houden met een opslag voor aanvullende investeringskosten. Bijvoorbeeld een opslag op de berekende investeringskosten per project van 10%.

Deze incidenteel aanvullende kosten zijn bedoeld als opslag voor specifieke extra investeringskosten zoals bijvoorbeeld bijzondere kosten om het terrein aan te sluiten op het openbaar gebied, kosten om verkeersinfrastructuur rond een locatie aan te passen of kosten voor (extra) geluidsmaatregelen. Kosten die locatie specifiek zijn en pas redelijkerwijs kunnen worden voorzien op het moment dat de planvorming verder wordt uitgewerkt. Een uitgangspunt zou kunnen zijn om bij ieder project rekening te houden met die 10% opslag, maar niet voor elk project zullen dergelijke kosten uiteindelijk gemaakt hoeven te worden. Een opslag van 10% over de totale investeringskosten resulteert in een opslag van in totaal € 2.729.950,- (incl. btw).

5.4 Kosten tijdelijke huisvesting (zie beknopt financieel overzicht in actualisatiememo)

De beschreven scenario's in hoofdstuk 4 maken inzichtelijk dat er de komende jaren tijdelijke huisvesting nodig is de aanwezige ruimtetekorten op te lossen en tijdelijk onderdak te bieden tijdens (ver)bouwwerkzaamheden. De gemeente schrijft niet af op de kosten voor tijdelijke huisvesting. Dergelijke kosten worden derhalve gezien als eenmalige exploitatielasten. Onderstaand overzicht toont de benodigde kosten aan tijdelijke huisvesting voor de komende jaren.

Tijdelijke huisvesting Bodegraven-Reeuwijk							
Kern Bodegraven	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Willibrordschool							
- Bestaand eigendom	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	
- Nieuw huur	3	3	3	3	3	3	
Prinses Beatrixschool							
- Nieuw huur	2	2	2	2	2	2	
Da Costaschool							
- Nieuw huur		9	9				
- Nieuw huur (KDO)		(2)	(2)				
Broekvelden 3 scholen							
- Nieuw huur					25	25	
- Nieuw huur (KDO)					(6)	(6)	
Totaal aantal noodlokalen Bodegraven	5	14	14	14	30	30	0
Huurkosten excl. prijsindex en plaatsingskosten, incl. btw	€ 110.110	€ 308.308	€ 308.308	€ 308.308	€ 660.660	€ 660.660	
Overige Kernen	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Basisschool De Lelie							
- Nieuw huur	2	2	2	2			
Totaal aantal noodlokalen overige kernen	2	2	2	2	0	0	0
Huurkosten excl. prijsindex en plaatsingskosten, incl. btw	€ 44.044	€ 44.044	€ 44.044	€ 44.044			
Totaal gemeente Bodegraven - Reeuwijk	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal aantal noodlokalen	7	16	16	16	30	30	0
Huurkosten excl. prijsindex en plaatsingskosten, incl. btw	€ 154.154	€ 352.352	€ 352.352	€ 352.352	€ 660.660	€ 660.660	

Tabel 17: overzicht kosten tijdelijke huisvesting (excl. plaatsingskosten)

6. Bewegingsonderwijs (zie 6. in het actualisatiememo)

Binnen het IHP is onderzocht hoe het aanbod aan ruimten voor bewegingsonderwijs zich verhoudt tot de normatieve behoefte aan klokuren gym, nu en in de toekomst. Per kern is er gekeken naar het aanbod (uitgedrukt in klokuren gym op basis van het aantal zaaldelen) en de behoefte aan bewegingsonderwijs. Er wordt voor het primair onderwijs uitgegaan van de wettelijke 26 beschikbare klokuren per zaal (deel).

Recent heeft de Tweede Kamer een wetsvoorstel aangenomen dat verplicht om in het basisonderwijs 1,5 klokuren per week bewegingsonderwijs te verzorgen, verdeeld over twee lessen en onder leiding van een vakleerkracht. Voor het berekenen van de huidige en toekomstige behoefte is gerekend met 1,5 klokuren per week voor bovenbouwgroepen. Hier is in de leerlingprognose reeds rekening mee gehouden.

Een overzicht van het vraag en aanbod aan bewegingsonderwijs per kern is te vinden in bijlage 4. Uit deze analyse is af te leiden dat er vanuit het bewegingsonderwijs geen capaciteitsprobleem is. De beschikbare capaciteit is in alle gevallen groter dan de vraag naar klokuren gym. Het gebruik van de sportvoorzieningen door verenigingen is in deze analyse niet meegenomen. Het in kaart brengen van deze behoefte valt buiten de scope van dit IHP.

7. Slotsom en aanbevelingen

7.1 Slotsom

Het voorliggende IHP is met een nauwgezet proces en in constructief overleg met de gemeente, de schoolbesturen en opvangorganisaties tot stand gekomen. De visie dat gezamenlijk is opgesteld, geeft een helder perspectief voor de huisvesting van onderwijs in de gemeente Bodegraven – Reeuwijk. Deze visie bevat ook concrete spelregels voor de uitvoering van de plannen binnen het IHP.

Het IHP heeft al twee lopende projecten, namelijk de nieuwbouw voor de Brug en de Da Costaschool. Bij IKC De Brug komt de start van de bouw dichterbij en bij de Da Costaschool begint binnenkort de definitiefase. Daarnaast ligt de nadruk voor de komende jaren op het op orde brengen en houden van de onderwijscapaciteit, conform de gemeentelijke zorgplicht. Met de uitvoering van dit IHP worden per gebied keuzes gemaakt om de capaciteit, eerst tijdelijk en vervolgens permanent op orde te brengen. Waarbij de urgentie ligt op het realiseren van de tijdelijke capaciteit. Voor de scholen De Lelie, De Venen/De Regenboog en het cluster met Willibrord, Beatrix, en de Verhoef-Rollmanschool resulteren de voorgestelde uitbreidingen voor een passende en toekomstbestendige onderwijscapaciteit. Hierbij wordt tevens gelet op de spreiding van scholen over de gemeente door het uitvoeren van onderzoeken.

Daarnaast worden voor een drietal verouderde schoolgebouwen (De Speel- en Werkhoeve, IKC Wereldwijde en Het Vogelnest) de kwaliteit door middel van nieuwbouw aanzienlijk verbeterd. Naast het creëren van een duurzame, inspirerende onderwijsomgeving voor de kinderen in Bodegraven draagt vervangingsopgave positief bij aan het behalen van de landelijke klimaatdoelstellingen. De gebouwen gaan van het gas en de CO₂ uitstoot wordt aanzienlijk verminderd.

7.2 Aanbevelingen

Onze aanbevelingen zijn onderverdeeld in twee categorieën: 1) aanbevelingen voor het proces en 2) aanbevelingen voor de realisatie van projecten in het IHP.

Aanbevelingen voor het proces

- Voer om de vier jaar een actualisatie uit van het IHP. Maak daarbij duidelijke procesafspraken;
- Stel om de twee jaar een leerlingprognose op en monitor vraag en aanbod (ruimtebehoefte en capaciteit). Hierbij is het tevens belangrijk om de groei van nieuwkomers in de gemeente te (blijven) monitoren;

- Hanteer de gemaakte factsheets door deze tweejaarlijks te actualiseren qua ruimtegebruik en beoordeling van de gebouwen. Dit is ook een mooi instrument om de gemeenteraad op de hoogte te houden van de vorderingen en resultaten vanuit het IHP;
- Blijf gezamenlijk werken aan de nadere uitwerking van de duurzaamheidsambities voor de onderwijsvoorzieningen in het IHP, waarbij de landelijke ontwikkelingen nauwgezet gevolgd worden.
- Start op korte termijn met het uitvoeren van de verdiepende onderzoeken, de gebiedsanalyse voor Bodegraven en het onderzoek naar de functionaliteit van MFA Oude Tol. De resultaten uit het onderzoek zijn noodzakelijk om tot gedegen en toekomstbestendige oplossingen te komen voor het ruimtetekort.

Aanbevelingen voor realisatie van projecten IHP

- Leg de urgentie bij het realiseren van de tijdelijke huisvesting om de acute ruimtetekorten op diverse locaties op te lossen.
- Start met het uitvoeren van de aanbevolen onderzoeken, zodat reeds op de korte termijn (financiële) helderheid kan worden gegeven over permanente oplossingen.
- Ieder project start met het opstellen van een startnotitie. In deze notitie wordt de opgave omschreven en de kaders voor het project of het vervolgonderzoek geformuleerd. De startnotitie beschrijft tevens de vraagstukken die in de businesscase of verdiepend onderzoek nader onderzocht worden. De startnotitie vormt het vertrekpunt voor de verdere planvorming. Met de ondertekening van de startnotitie geven de besturen opdracht voor het uitvoeren van de businesscase of het vervolgonderzoek. Stel tevens budget beschikbaar (vanuit het voorbereidingskrediet) om de startnotitie en de businesscase op te stellen.
- In de businesscase wordt het project verder gedefinieerd en de haalbaarheid van één of meerdere scenario's onderzocht en beoordeeld. In de businesscase worden de verschillende scenario's ruimtelijk, technisch en financieel in beeld gebracht en op basis van een afwegingskader met elkaar vergeleken. Deze vergelijking resulteert in een voorkeursscenario die ter besluitvorming aan de gemeente wordt voorgelegd. Naast een scenariostudie bevat de businesscase tevens kaders voor de uitvoering zoals een risicoanalyse, planning, projectorganisatie en communicatie. Op basis van de uitkomsten van de businesscase wordt door de gemeente een besluit genomen over het voorgestelde scenario en de vervolgstappen.
- Op basis van de vastgestelde businesscase keert de gemeente het (restant) voorbereidingskrediet uit aan de bouwheer op basis van het investeringskader in de businesscase. Vervolgens wordt er overgegaan tot de ontwerpfase en de vervolgstappen uit de businesscase opgepakt. De bouwheer start daarbij met de aanbesteding van adviespartijen en de architect.

Bijlage 1: Factsheet schoolgebouwen

Dit document is separaat bijgevoegd.

Bijlage 2: Analyse leerling prognoses

Vergelijking prognose 2021 en prognose 2023

Voor de cijfermatige actualisatie uit 2022 is de leerling prognose gebruikt die in 2021 door Pronexus is opgesteld. Tabel 18 laat het verschil zien tussen de voorlaatste en meest recente prognose voor het jaar 2037. Voor de kern Reeuwijk zit er weinig verschil in het geprognosticeerd aantal leerlingen. Voor de andere kernen verwacht de prognose dat het leerlingaantal harder groei dan verwacht werd in 2021. Voor de kern Bodegraven worden meer dan 200 leerlingen (meer dan 10%) extra voorspeld. In de kleine kernen Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug wordt een extra groei in het leerlingaantal verwacht. Hier gaat het om bijna 60 extra geprognosticeerde leerlingen extra, wat ook neer komt op 10%. In beide prognoses zijn woningbouwontwikkelingen meegenomen. De prognose uit 2021 verwacht in 2037 een woningvoorraad van 16.284, tegenover 16.866 woningen uit de prognose van 2023.

Primair onderwijs		Leerling aantal 2037 (o.b.v. prognose 2021)	Leerling aantal 2037 (o.b.v. prognose 2023)	Vershil (aantal ll.)	Vershil (%)
Bodegraven		1.963	2.179	216	11%
IKC Schatrijk	09WS	210	264	54	26%
Speel- en Werkhoeve	08ZK	291	342	51	18%
Basisschool Willibrord	10PG00	416	442	26	6%
Milandschool	10PG01	58	45	-13	-23%
Prinses Beatrixschool	09YF	214	244	30	14%
Kindcentrum Wereldwijde	10QM	148	158	10	7%
Da Costaschool	09BO	185	210	25	14%
Verhoeff-Rollmanschool	07XO	324	355	21	10%
Het Vogelnest	10CR	117	119	2	2%
Reeuwijk		1.094	1.086	-8	-1%
Dorpsschool de Bron	06JG	164	158	-6	-4%
De Regenboog	04RQ	217	236	19	9%
OBS de Venen	18JF	713	692	-21	-3%
Driebruggen, Waarder en Nieuwerbrug		600	658	58	10%
De Wegwijzer	05QI	129	153	24	24%
De Lelie	03GD	198	233	35	18%
Prins Willem Alexanderschool	07OH	135	152	17	11%
De Brug	04PE	138	120	-18	-13%
Totaal		3.657	3.923	266	7%

Tabel 18: Verschil in leerlingontwikkeling tussen de prognose van 2021 en 2023

Ontwikkeling woningvoorraad

De geplande woningbouwontwikkelingen vormen een belangrijke basis voor het opstellen van de leerlingprognoses. Een gewijzigd inzicht in de woningbouwontwikkeling heeft veelal invloed op de verwachte leerlingontwikkeling.

Tabel 19 laat het verschil zien in de verwachte woningvoorraad in 2037 op basis van de prognose uit 2021 en 2023. Aan de prognoses uit 2023 ligt een woningvoorraad van circa 17.000 woningen ten grondslag, ruim 500 woningen meer dan waar de prognose uit 2021 vanuit is gegaan. De grootste verschillen in aantal woningen zijn waarneembaar in de wijken Bodegraven Noord en Reeuwijk Brug.

Primair onderwijs	Woningvoorraad 2037 (o.b.v. prognose 2021)	Prognose 2037 (o.b.v. prognose 2023)	Vershil (aantal woningen)	Vershil (%)
Bodegraven Noord	4.097	4.241	144	3%
Dronenwijk	1.521	1.590	69	4%
Broekvelden	2.283	2.304	21	1%
Nieuwbouw Weideveld	895	924	29	3%
Reeuwijk Dorp	906	970	64	7%
Reeuwijk Brug	4.129	4.384	255	6%
Driebruggen	928	886	-42	-5%
Waarder	674	707	33	5%
Nieuwerbrug	851	860	9	1%
Totaal	16.284	16.866	582	3%

Tabel 19: vergelijking woningvoorraad uit de prognose van 2021 en 2023

Bijlage 3: Uitgangspunten investeringsbedragen IHP

Omschrijving	In norm	Norm toeslag	Exclusief	Toelichting
Bouw				
Bouw- en installatiekosten cfm NEN2699	✓			,-bouwkundige werkzaamheden -installaties -vaste inrichting -staartkosten (incl. CAR-verzekering)
Bijkomende kosten cfm NEN2699	✓			-projectmanagement -honoraria (architect en adviseurs) -definitieve nutsaansluitkosten -heffingen (leges) -verzekeringen
Prijsindexering tot start bouw			!	opgenomen afhankelijk van afspraken met gemeente
Loon- en prijsindexering tijdens de bouw			✗	
BENG	✓			vanaf jan 2021 in Bouwbesluit
Paalfundering		✓		afhankelijk van de lengte
BTW	✓			
Terreinaanleg (speelplein incl hekwerk)	✓		✗	tot 600m ² (primair onderwijs), excl. voor VO en gym
Fietsenstalling	✓			
Parkeren op terrein			!	opgenomen in een opslagpercentage van 10% over investeringskosten
Groen	✓			
Locatiegebonden kosten/contextuele factoren			!	opgenomen in een opslagpercentage van 10% over investeringskosten
Interne rente t.b.v. financiering			!	opgenomen afhankelijk van afspraak met gemeente
Terrein				
Aankoop terrein			✗	
Bouwrijp maken grond			✗	
Sloop gebouw			!	In het IHP separaat berekend
Asbest verwijderen			✗	
Onderzoeken locatie en terrein			✗	bijv. bodem, flora-fauna, bomen, archeologie
Bodemsanering			✗	
Overige kosten				
Tijdelijke huisvesting			!	In het IHP separaat berekend
Verhuiskosten			✗	
Interne kosten gemeente			✗	
Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair		✓		
Kosten voor realiseren ruimte voor kinderopvang			✗	
Kosten en baten bij afstoten grond en gebouw			✗	
Lopende boekwaarden			✗	
Enmalig afboeken boekwaarden bij nieuwbouw			✗	

Bijlage 4: Analyse behoefte bewegingsonderwijs

	Bodegraven			Reeuwijk Brug			Reeuwijk Dorp			Nieuwerbrug			Waarder-Driebruggen		
	De Kuij	Progn. 2038	Norm. 2038	De Meerkoet	Progn. 2038	Norm. 2038	Reeuwijk Dorp	Progn. 2038	Norm. 2038	Nieuwerbrug	Progn. 2038	Norm. 2038	Waarder-Driebruggen	Progn. 2038	Norm. 2038
Scholen	52		130	78		26		26		26		52		52	
Bodegraven Noord															
Da Costaschool	9,0	9,0													
IKC Schatrijk	12,0	10,5													
Bodegraven Zuid															
Verhoef Raimanschool			13,5		16,5										
Prinses Beatrixschool			7,5		9,0										
Willibrord			16,5		18,0										
Miland			4,5		1,5										
Speel en Werkhoeve			16,5		13,5										
OBS t Vogelnest			4,5		4,5										
KC Wereldweide			7,5		6,0										
Reeuwijk															
De Venen				24,0	30,0										
De Regenboog				9,0	10,5										
Dorpschool De Bron						9,0	6,0								
Driebruggen															
NHBS De Lelle												9,0		9,0	
De Wegwijzer												6,0		7,5	
Waarder															
Pr. Willem-Alexander												6,0		6,0	
Nieuwerbrug															
De Brug									3,0	3,0					
Totaal behoefte klokuren															
	21	19,5	70,5	33	40,5	9	6	3	3	3	21	22,5			
Capaciteit sportvoorziening															
	52	52	130	78	78	26	26	26	26	26	52	52			
Verschil															
	31	32,5	59,5	45	37,5	17	20	23	23	23	31	29,5			

De hoogste kwaliteitseisen aan onze dienstverlening. Een goed gebouw begint met het beste idee.

Colofon

Datum: 22 september 2023
Auteur(s): Leonoor Clemens & Stijn Olthof

info@icsadviseurs.nl

088 - 235 04 27